

EL MIRALL

Núm. 122

500 PTA / 3,01 Euros

Dossier

*II Congrés
Internacional
de la Llengua
Catalana,
15 anys després*

Entrevista

*Joan Triadú:
«Llegir és viure»*

Semblança

*Joan Alcover:
ordre, contenció,
pulcritud i
humanitat*

Suplement

*Agricultura
ecològica a les
Balears*

Especial

*La Diada del Sí
a la llengua*

I LOVE TECHNOLOGY

Seccions: cinefàgia • art • llibres • la botiga

Generalitat de Catalunya

ARA JA SOM més de 6 MILIONS

Fa més de 1000 anys que, entre tots, fem un país del qual avui ens podem sentir orgullosos. Per fer la Catalunya del futur, la de les properes generacions, necessitarem tots aquells que vulguin estimar el nostre país. Vinguin d'on vinguin. Es diguin com es diguin. I siguin com siguin. I és que, a la Catalunya de demà, necessitarem moltes mans, però, sobretot, molts cors.

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Maig de 2001 · Núm. 122

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma
President: Ferran Gomila
Editor: Antoni Mir

Producció, administració i publicitat:
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
Tel.: 971 72 59 37

Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmases)
08003 Barcelona

Delegació a València:
C/ de Moratín, 15
46001 València

Web i adreça de l'OCB a Internet
<http://www.ocbweb.com>
Correu electrònic:
ocb@ocbweb.com

Director:
Gaspar Valero

Redactora en cap:
Joana Mas

Secretari de redacció:
Tomeu Martí

Consell de redacció/col·laboradors
Antoni Oliver
Biel Mesquida
Pere Rosselló Bover
Antoni Mir
Antoni Llompart
Joana Mas

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Rafel Adrover
Fotos: Pep Pastor

Disseny: Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició:
Ecogràfic

Impressió:
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 47 57 54

Dipòsit Legal: PM 10-1987

EDITORIAL

DESPRÉS DE LA DIADA PER LA LLENGUA / RECTIFICAR ÉS DE SAVIS

4

DOSSIER

II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA: ARA FA 15 ANYS

5

NOTES LITERÀRIES

PERE ROSELLÓ BOVER. DIPLOMATARI LUL·LIÀ:

UN RECURR DE DOCUMENTS RELATIUS A
RAMON LLULL I A LA SEVA FAMÍLIA

20

ESPECIAL AGRICULTURA ECOLÒGICA

EL MIRALL. BALEARS VERDA

23

SEMBLANÇA

BÀRBARA SAGRERA. JOAN ALCOVER: ORDRE, CONTENCIÓ,
PULCRITUD I HUMANITAT

32

ENTREVISTA

ANTONI OLIVER. JOAN TRIADÚ: «LLEGIR ÉS VIURE»

34

SOCIETAT

JOANA MAS. RAFEL ADROVER: «NEW FASHION ART» CONVIDA A REFLEXIONAR
SOBRE EL MÓN DE LA MODA I L'ACTUAL MANERA DE VIURE

42

TENDÈNCIES

ITINERARIS: GASPÀR VALERO

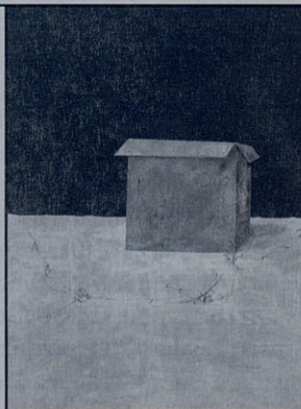
CINEFÀGIA: MATÍAS VALLÉS

ART: CRISTINA ROS

LLIBRES: BIEL MESQUIDA

LA BOTIGA: EL MIRALL

44

Lletra de Convit 2001

■ D · c · v · b.

Any mossèn Alcover

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5105183515

Després de la Diada per la Llengua

Milers de persones exterioritzaren a ses Voltes, dia cinc de maig, a Palma i als diversos actes de la VII Diada per la Llengua i l'Autogovern, la preocupació que senten davant la precària situació en què es troba l'ús social de la llengua catalana a les Balears. En el marc d'aquesta convocatòria s'hi celebrà, així mateix, la XVII Trobada d'Escoles Mallorquines amb un centenar llarg d'escoles participants. L'Acampallengua, organitzat pels Joves de Mallorca per la Llengua, havia reunit a Felanitx, entre els dies 28 i 29 d'abril, cinc mil joves més que defensaren el «Català, llengua per conviure». La societat civil illenca va respondre massivament una vegada més a la crida en defensa de l'idioma, reivindicació que enguany es concretava en la necessitat imperiosa de dur a terme un Pla de Xoc per la Llengua, liderat i dirigit per la Presidència del Govern de les Illes Balears.

El seu objectiu és ambiciós, però ha de ser possible si, com és obvi, la seva aplicació és indispensable. El Pla de Xoc per la Llengua ha de ser el punt de partida per aturar la reculada de l'ús social del català a les Balears al llarg dels dos anys que resten de legislatura. Ha d'incloure l'efectiva i completa aplicació de la Llei de normalització lingüística, 15 anys després de ser aprovada per unanimitat al Parlament de les Illes Balears. Ha de complir en la seva totalitat l'acord programàtic cultural i lingüístic del Govern del Pacte de Progrés i nacionalista, ara que fa dos anys que arribà al Consolat de la Mar. Ha de possibilitar als nousvinguts el coneixement i la utilització de l'idioma.

Aquest missatge d'alarma i de fermesa llançat per l'OCB i els centenars d'entitats i col·lectius socials que avalen les reclamacions de la Diada fou escoltat amb atenció pel president autonòmic, Francesc Antich, i una àmplia representació del Govern que hi assistí. L'acceptació immediata per part seva de la reivindicació popular, i la subsegüent reunió al més alt nivell amb representants de l'entitat cultural, crea expectatives sobre la consecució d'un pla de mesures eficaces i urgents en política lingüística, la implicació de la presidència autonòmica i la dotació suficient de mitjans humans i materials.

De totes les coses que són més importants per a les Balears i la seva identitat, la llengua és l'única que, si es perd, mai no es podrà recuperar. En política no contenen les intencions, o les declaracions, sinó únicament els fets i els resultats. Esperem que els fets i els resultats estiguin, aquesta vegada, a l'altura del repte i de la circumstància.

Rectificar és de savis

El fragment del discurs del rei Joan Carles I al lliurament del Premi Cervantes requereix una rectificació en forma. En concret, deia que «nunca fue la nuestra una lengua de imposición, sino de encuentro, a nadie se le obligó nunca a hablar en castellano: fueron los pueblos más diversos los que hicieron suya, por voluntad libérrima, el idioma de Cervantes». En haver-se pronunciat de manera tan contrària a la realitat històrica, la mateixa credibilitat de la màxima autoritat de l'Estat espanyol haurà causat un mal sobretot a molts de ciutadans de territoris exclusivament castellanoparlants o en general mal informats. La nota aclaratòria de la Casa Reial fou del tot insuficient i insatisfactòria i la rectificació seria un gest noble i de justícia que cal esperar de Joan Carles I.

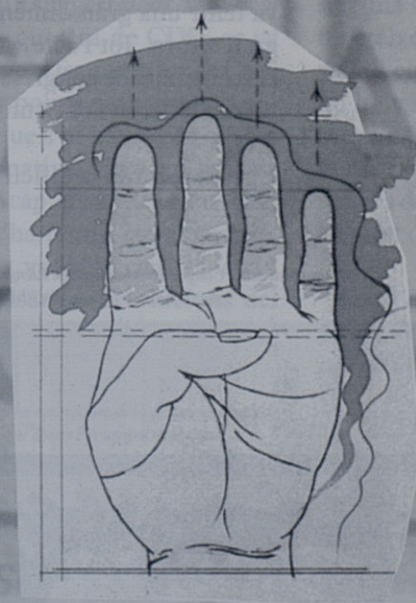
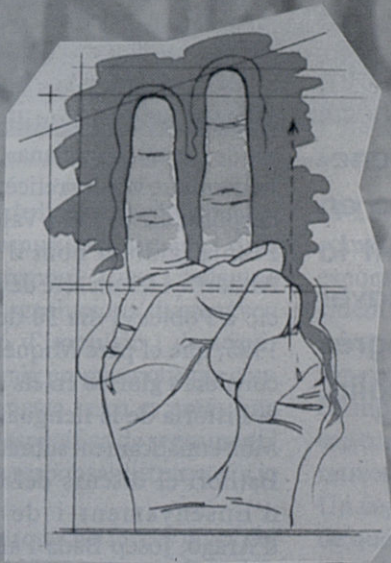
Ara bé, en una democràcia l'opinió pública té dret a saber qui va escriure al seu cas el discurs reial i n'és així corresponsable. Poc després, la ministra d'Educació i Cultura, Pilar del Castillo Vera, insistí, al diari *El País*, que «habría que ver cuándo se ha prohibido hablar una lengua en España y con qué intensidad». Des de múltiples fòrums i instàncies es va reclamar una rectificació rotunda de les seves inadmissibles afirmacions negacionistes i del tot minimitzadores de les llengües espanyoles diferents a la castellana. Les paraules de la ministra al Senat, si volien ser una rectificació, són absolutament insuficients. Amb molta més raó, hauria fer una rectificació completa i en forma, i hauria de declarar qui va proposar o redactar el discurs del Rei, o que n'assumeixi la responsabilitat i se'n retracti.

II Congrés Internacional de Llengua Catalana

Ara fa 15 anys

Carlen Rolando

Ser un solista trinitat

Dossier

Un Congrés desaprofitat

JOSEP ESPAR I TICÓ

Als 15 anys del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que vaig viure intensament com a secretari general, encara perdura en el meu conscient la sensació de no haver aprofitat el Congrés com calia.

Jo em vaig fer càrrec de la Secretaria del Congrés i hi vaig posar dues condicions: llibertat d'acció i d'organització i evitar la terminologia «Països Catalans» sempre que ens referíssim a l'àmbit del Congrés, i en canvi utilitzar «Països de Llengua Catalana». Això ens va permetre vèncer reticències i incorporar-hi el País Valencià, la Franja (amb el nom d'Aragó) i Andorra, i fer un acte de presentació a Poblet el dia 30 de juny de 1985, que el pare Miquel Batllori considera gloriós en els annals de la història de la llengua catalana. Molt emfàticament subratlla el pare Batllori el discurs del conseller d'Ensenyament i de Cultura d'Aragó, Josep Bada Panillo, que va tenir una gran dimensió i una gran altura. Tot l'acte va captivar els centenars de congressistes reunits a Poblet en l'obertura del Congrés.

Encara recordo la difícil entrevis-

ta prèvia, tinguda amb el president Lerma al Palau de la Generalitat Valenciana, i com ens adonàvem que les dolgudes reticències no provenien de les seves conviccions personals, claríssimes respecte a la unitat de la llengua, sinó del tou de la societat valenciana, profundament dividida en posicions irreductibles. Tot amb tot, el Govern del País Valencià va ser dignament representat a Poblet i al Congrés.

El cas de les Illes Balears era diferent. Molts valedors teníem en aquell moment: Aina Moll, Nadal Batle, la Universitat, l'Obra Cultural Balear, els continguts de l'Estatut, una bona part de la societat de les Illes... El clima era bo i la posició de Gabriel Cañellas era positiva, de tal manera que, a redós del Congrés i com a signe d'identificació amb els seus dissenys, es va aprovar en l'àmbit de les Illes una llei de normalització lingüística molt valuosa i operant.

Cal recordar, però, la immensa xiulada que va precedir la intervenció del president de les Illes Balears a Palma en iniciar-se els actes de clausura, que va sorprendre els congressistes que venien dels altres àmbits lingüístics.

Encara un record viu i positiu del Congrés (n'hi va haver molts, com les cent conferències que catalanòfils estrangers van fer de Fraga a Maó i de Salses a Guardamar). Em refereixo a una iniciativa meua personal avalada i vehiculada pel president del II Congrés, Antoni M. Badia i Margarit: fer un Llibre Blanc sobre la unitat de la llengua catalana que fos barrar el pas definitiu i concloent a qualsevol posició no científica. Havia de ser escrit per diferents autors, tots ells estrangers i doctors universi-

*Acte inaugural del II Congrés Internacional de Llengua Catalana.
Auditori de Palma, dia 30 d'abril de 1986.*

taris, per evitar insinuacions de partidisme. El Dr. Badia, coneixedor exhaustiu del món dels romanistes, va seleccionar Giuseppe Tavani, de la Universitat de Roma, per fer un «Resum de la història de la llengua catalana»; el Dr. Philip D. Rasico, per tractar d'«Els sons del català», des de Nashville, Tennessee (USA); el professor Max W. Wheeler, de la Universitat de Liverpool, per tractar «Les formes», i el Dr. Joseph Gulsoy, de la Universitat de Toronto, pel que fa als «Mots». Gulsoy, col·laborador del professor Joan Coromines, coneixedor profund de l'obra de mossèn A. M. Alcover i de Francesc de B. Moll, s'atenia també a l'obra de Germà Colom de Madrid i al vocabulari de Sant Vicent Ferrer de Greet Schib.

El capítol «Els lexicògrafs i el seu concepte del lèxic català» es va atribuir a José Antonio Pascual, de la Universitat de Salamanca, i la relació entre «Llengua i societat» a Georg Kremnitz, de la Universitat de Viena. Encara un darrer treball intitulat «La unitat de la llengua» i subtítulat «Algunes proposicions sobre el català com a llengua "unitària i una" per a la poesia» fou desenvolupat per Marie Claire Zimmermann, de la Universitat de Lille.

Podem imaginar la importància d'aquest treball col·lectiu i la seva incidència si s'hagués sabut aprofitar i divulgar. Doncs no es va aprofitar gens, i ara entro en el primer paràgraf d'aquest article commemoratiu dels 15 anys del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana: el congrés ha estat desaprofitat.

Una de les principals conclusions del II Congrés va ser la necessitat de crear (més enllà de l'Institut d'Estudis Catalans, d'un signe més científic), un organisme de nivell polític que agrupés els governs dels set territoris. Un organisme per coordinar i impulsar els plans de normalització lingüística als diferents espais, seguint el model del Tractat d'Unió de la Llengua Neerlandesa, signat entre Bèlgica i Holanda, i la plena assumpció del

Imatge de l'obertura del Congrés a Poblet, el dia 30 de juny de 1985.

concepte de llengua pròpia per totes les comunitats situades dins l'Estat espanyol. Totes i cada una de les 11 resolucions demanaven una acció d'impulsió i de seguiment. Jo vaig proposar que per continuar aquesta tasca es creés una comissió específica de seguiment i m'oferia a responsabilitzar-me'n jo mateix.

Reunides totes les forces vives del Congrés, i a suggeriment d'un dels membres que era de CDC, es va estimar que el fet que jo fos de Convergència polititzaria massa la comissió i que s'hi hauria de buscar una alternativa. Però no se'n va proposar cap altra. Resultat: mai més no s'ha reunit cap comissió, mai no es va crear cap col·lectiu per impulsar les resolucions del congrés.

El Dr. Badia i Margarit, pel seu compte, va procurar, a través d'uns esporàdics contactes amb els presidents de les comunitats autònomes, endegar un model com el Tractat d'Unió per la Llengua Neerlandesa. Però, sense el suport de cap comissió ni de ningú, les temptatives no van arribar a quallar.

Un cop més el purisme i les ganes de quedar neutrals van fer fracassar una tasca futura. Perquè, ho repeteixo, la persona que volia fer gala d'equanimitat era de CDC i no ho va fer per reserves sobre la meua capacitat personal, que va lloar per «quedar bé» davant la gent rectora del II Congrés. El Congrés ha estat desaprofitat.

**Josep Espar i Tico fou secretari general del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana.*

Presentació de les aportacions de la delegació soviètica. Dia 3 de maig al Teatre Principal de Palma.

Van Gogh

Algunes de les

matisse

millors firmes en el

Cézanne

tractament de la llum.

FECSA

enher

Grupo Endesa

Resolucions, reclamacions i propostes de futur

EL MIRALL

Es reclama de l'Estat espanyol, dels governs autònoms i de les institucions representatives el reconeixement explícit i efectiu de la unitat de la llengua catalana, independentment de les denominacions que rebi, sortint del pas de manipulacions informatives interessades.

Es proposa que es creï (inicialment a l'Estat espanyol, on ja és possible d'acord amb la normativa vigent) un organisme amb representants dels diferents territoris de llengua catalana, a fi de coordinar i impulsar els plans de normalització lingüística, seguint el model del Tractat d'Unió de la Llengua Neerlandesa signat entre Bèlgica i Holanda.

Es proposa l'elaboració, a cada regió administrativa del territori lingüístic català, preferentment en el marc d'aquella acció coordinada, d'un pla general de normalització lingüística que emmarqui i orienti els programes i les accions sectorials de normalització, i en el qual s'impulsi:

- a) la plena assumpció del concepte de llengua pròpia per les institucions de Catalunya, del País Valencià i de les Illes.
- b) Una política educativa per al conjunt de la comunitat lingüística, que promogui el català com a llengua d'ús general en tots els nivells d'ensenyament, tant en les activitats docents com en les no docents, amb un sistema de provisió de places que assegurí que tots els professors coneixen la llengua catalana i poden ensenyar-hi normalment a fi de no obstaculitzar els pro-

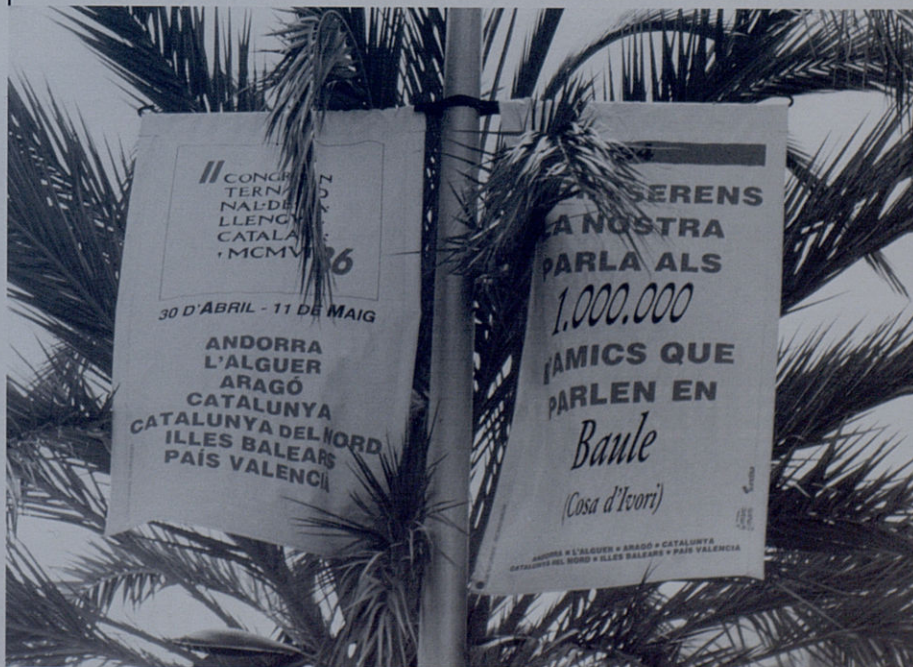
cessos de catalanització dels centres.

- c) L'impuls dels poders públics catalans per crear de manera efectiva un espai català de comunicació, amb atenció particular als mitjans oferts per les noves tecnologies, com a plataforma de defensa de la identitat comuna davant el procés de transformació de l'espai comunicatiu europeu.
- d) Les mesures necessàries per augmentar la consciència lingüística dels ciutadans i millorar-ne les actituds.

Es proposa l'elaboració i l'execució d'un pla de foment i coordinació de la recerca sociolingüística que superi l'actual dispersió dels estudis i recerques i permeti conèixer amb detall la

El II Congrés Internacional de la Llengua Catalana va concloure amb la redacció d'un document de síntesi, en el qual es recullen una sèrie de resolucions en forma de reclamacions i propostes que a continuació es transcriuen.

Banderols penjades al llarg del passeig Marítim de Palma durant la celebració del Congrés.

Arribada del president Gabriel Cañellas a l'acte de presentació pública del Congrés a Manacor, el dia 2 de febrer de 1986. A la fotografia, Teodor Òbeda, bisbe de Mallorca; el president del Parlament balear, Antoni Cirerol; Antoni Badia Margarit, president del Congrés, i el batle de Manacor, Gabriel Homar.

situació de la llengua, seguir l'evolució del procés de normalització i orientar el procés de planificació lingüística.

Es demana a totes les entitats acadèmiques, culturals, religioses, professionals, esportives, econòmiques i d'altres que, per mitjà de la coordinació adequada en el marc dels plans de normalització lingüística, assumeixin tasques sectorials complementàries en el procés de normalització per tal d'evitar la duplicació d'esfor-

ços, i que revisin periòdicament la idoneïtat d'aquestes accions sectorials.

Es demana a tots els ciutadans dels territoris de llengua catalana que no són catalanoparlants que, sense renunciar a les seves llengües i cultures originàries, col·laborin activament en els esforços a favor de la normalització de la llengua mil·lenària d'aquests territoris. I es demana també als visitants o residents temporals que comprenguin

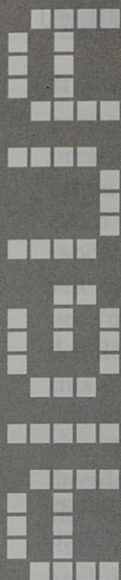
aquests esforços i els donin suport en la mesura de les seves possibilitats.

Es reclama de l'Estat espanyol una política lingüística que respecti escrupolosament els mandats que resulten de la Constitució i dels estatuts d'autonomia i, molt especialment, el precepte de l'article 3.3. de la Constitució, amb el corresponent finançament del procés de normalització lingüística amb càrrec als Pressupostos Generals de l'Estat. Es reclama el reconeixement de l'oficialitat del català a la Franja d'Aragó, com a llengua que hi és pròpia, i es demana a la República francesa i a la República italiana que estableixin l'ensenyament del català com a reconeixement d'un fet cultural indiscutible i que en reconeguin l'eficàcia plena en els documents i en els procediments i, en general, a totes les instàncies i nivells oficials, com a punt de partida de la seva normalització a la Catalunya Nord i l'Alguer respectivament.

Es reclama la ratificació per part dels parlaments espanyol, francès i italià del Conveni Europeu de Cooperació Transfronterera i, quan s'escaigui, de la Carta Europea de les Llengües Minoritàries.

Presentació de la ponència sobre «El procés d'estandardització». D'esquerra a dreta, Joan Ramon Borràs, J. Antoni Castellanos, Gabriel Bibiloni, Isidor Mari i Lluís B. Polanco.

Jornades Tècniques Balears 2015: la gestió de l'aigua

Palma (Illes Balears)
11, 12 i 13 de juny de 2015

Lloc de realització:
Sala d'actes
Edifici de Serveis Centrals de
"SA NOSTRA",
C/ del Ter, 16. 07009 Polígon Son Fuster.
Palma (Mallorca)

Més informació:
<http://www.sanostra.es/balears2015>
SECRETARIAT TÈCNIC
C/ Tous i Ferrer, 12, entl., C.
07003 Palma (Mallorca).
Telèfon i fax: 971 71 61 95
aigua.balears2015@osic.sanostra.es

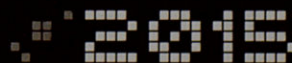
Conferències:

- L'ESTAT ECOLÒGIC, ELEMENT CLAU DE LA GESTIÓ DE L'AIGUA EN EL SEGLE XXI
- QUALITAT DE SERVEI I GESTIÓ DE CONTINGÈNCIES I SEQUERES.
- LA DESSALACIÓ D'AIGUA DE MAR: RECURS ALTERNATIU?
- PLANTEJAMENTS ESTRATÈGICS DE L'EFICIÈNCIA
- FUTURS HÍDRICS SOSTENIBLES: UNA PERSPECTIVA AUSTRALIANA SOBRE ELS ASPECTES LEGISLATIUS I ECONÒMICS
- REUTILITZACIÓ PLANIFICADA DE L'AIGUA

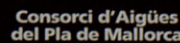
Tallers:

- AIGUA I MEDI AMBIENT
- AUDITORIA DE BALANÇOS I FUITES
- CONSERVACIÓ DE L'AIGUA
- REUTILITZACIÓ PLANIFICADA DE L'AIGUA

Organitza:

Amb la col·laboració de:

15 anys de la Llei de normalització lingüística

JOAN F. LÓPEZ CASASNOVAS

D'ençà de la creació del terme, fa unes quantes dècades, per Lluís V. Aracil, el concepte «normalització lingüística» es va entendre ràpidament per referir-se a les activitats de recuperació del català i d'altres llengües peninsulars.

Es tractava d'esforçar-se per aturar i capgirar el retrocés d'una llengua —allò que denominam tècnicament «substitució lingüística». La substitució no s'esdevé sobtadament, es caracteritza més tost perquè els parlants d'una comunitat minoritzada s'acostumen progressivament a usar més una llengua i menys una altra, fins que la llengua que reula desapareix del tot.

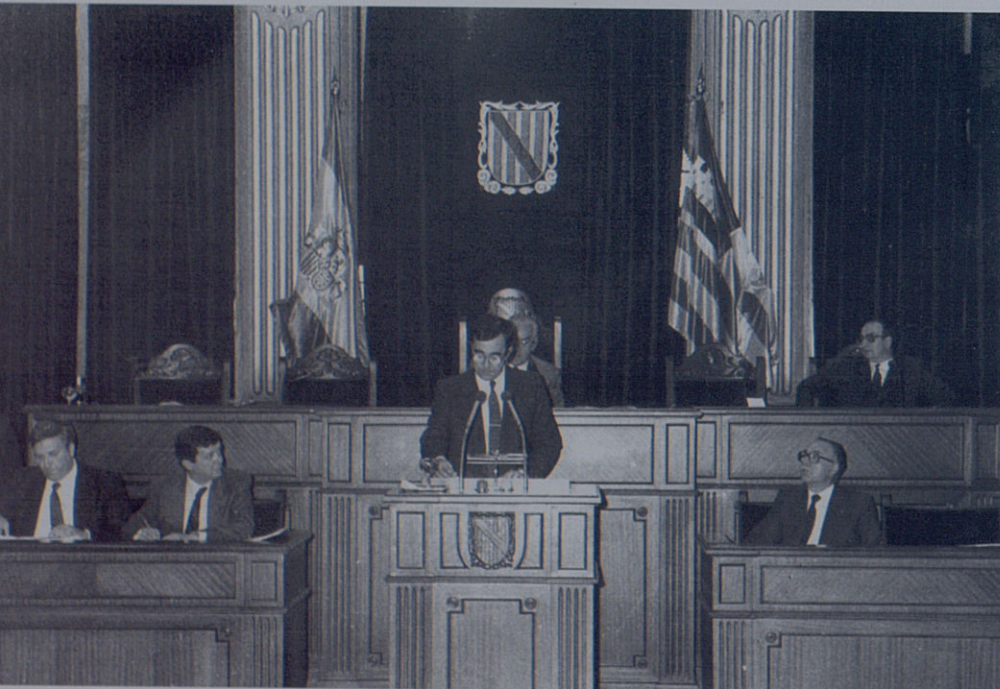
Així doncs, en la seva concepció inicial, normalitzar significava posar en pràctica unes noves maneres de fer que trencassin les inèrcies que duïen a la desaparició de la llengua amenaçada. Normalitzar una llengua implica, des d'aquest punt de vista, intervenir necessàriament i decidida per abandonar un estat de coses que ja havia esdevingut habitual —nor-

mal— entre els que el viuen per assolir un altre estat de coses, o sigui una altra normalitat.

Amb la institucionalització de l'autogovern, per escàs que fos, totes les comunitats autònomes de l'Estat espanyol amb llengua pròpia diferent de la castellana van emprendre polítiques de normalització lingüística. És cert que unes ho feren amb un grau de convenciment i entusiasme més fort que no d'altres; és cert que a les Illes Balears, governades des de 1983 per polítics conservadors, amb típiques pautes provincianes i espanyolistes, els vents no ens eren gens favorables. Tanmateix, la tenacitat dels sectors socials i culturals més dinàmics, incidint sobre el Parlament de les Illes Balears, va aconseguir que el tema del català al nostre arxipèlag tingués una presència freqüent en els debats parlamentaris. Aquí també havíem de legislar sobre la llengua, de la mateixa manera que ho havia fet Catalunya, Euskadi, Galícia i el País Valencià.

Aprovació de la Llei

El 29 d'abril de 1986, un dia abans que s'iniciassin les sessions del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, el nostre Parlament va aprovar per unanimitat la Llei de normalització lingüística. Els qui amb més entusiasme havíem treballat aquell text sentírem llavors una legítima satisfacció. No ens fèiem, tanmateix, gaire il·lusions sobre el grau d'aplicació que la llei pogués tenir per part de l'Honorable Sr. Gilet, conseller de Cultura en un govern del Molt

Debat per a l'aprovació de la Llei de Normalització Lingüística en el Parlament Balear, 29 d'abril de 1986.

Honorable Sr. Cañellas, *et alia*, però pensàvem que, llei en mà, la pressió social i política a favor del català esdevindria més fàcil.

Aviat vam poder assistir a un dels esports nacionals més curiosos: el salt de la norma; altrament dit i prou que és sabut: que determinades lleis es fan perquè els executius s'exercitin a incomplir-les. Sobretot, si, com aquesta, es tractava d'una llei no sancionadora, farcida de bones paraules i propòsits voluntaristes.

Recordant el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que l'any 1906 havia aconseguit posar les bases per retornar al català la seva eficàcia com a idioma de cultura, escrivia llavors: «Avui es tracta, però, d'esser eficaços tots nosaltres emprant la nostra llengua.» De 1714 ençà han estat moltes les disposicions legals per mitjà de les quals el nacionalisme espanyol ha volgut restringir, limitar o senzillament eliminar l'ús de la llengua catalana. L'odi i la repressió contra la nostra llengua no ha estat —com explica Francesc Ferrer i Gironès— una flor d'estiu, sinó una constant històrica. Pensem que les mesures legals es prenen sempre en darrer extrem, atès el caràcter vergonyant que sol tenir el genocidi. S'intenta primer anul·lar la cultura, subjugada amb mesures encobertes i pressions socials i polítiques que no deixen cap rastre escrit. Si no es reïx per aquest camí, vénen després les disposicions legals que, en el cas del català, són moltes i assenyalen fites cabdals en el procés genocida. Ordres, reials decrets i lleis marquen el calvari de la nostra llengua, prohibida i perseguida pel que fa a l'ús en espais de la vida pública, conferències, teatre, llibres, revistes i en tot ús social, vexada a tot arreu i durant molts anys. Dir açò era recordar que la situació precària de la llengua catalana avui a les Illes no naixia, doncs, per generació espontània, sinó que era el resultat de tot un conjunt de decisions adoptades per règims polítics hostils, que, a més a més, coincidien per dissort nostra amb temps d'avencos tècnics decisius

Joan Melià, director general de Política Lingüística, fa tot el que pot i més en una tasca que es preveu força difícil.

per a la vida moderna. Cal no oblidar la perspectiva històrica, perquè si política ha estat la persecució i polítics han estat els mòbils de la repressió, les mesures polítiques hauran de ser necessàries, imprescindibles. Imprescindibles, i tanmateix insuficients, si al costat de mesures legals no s'hi veu un poble que empeny la recuperació del seu patrimoni lingüístic. «Qui, si no tots, i cadascú per torna, / podrem crear des d'aquests límits d'ara / l'àmbit de llum on tots els vents s'exaltin, / l'espai de vent on tota veu ressoni? / Públicament ens compromet la vida...» —diu el poeta Miquel Martí i Pol, volent significar que tots estam cridats a la tasca cívica de bastir la nació. Així i tot, demanar una actitud ciutadana de reivindicació incansable fóra excessiu; més encara quan les autoritats i els poders públics d'aquestes illes no demostraven ni un brot de compromís amb la comesa, ans al contrari, en tost de donar llum daven fum.

Les autoritats autonòmiques en finalitzar la primera legislatura (AP-PDP-UL) devien considerar que, una vegada aprovada la Llei de normalització lingüística, es refredarien les crítiques dels sectors més nacionalistes i intel·lectuals, men-

tre s'apressaven a explicar als seus votants més reaccionaris que no pensaven anar gaire lluny a l'hora d'aplicar-la. Als recursos migrats que aquells governs de Gabriel Cañellas dedicaren a la política lingüística, hem d'afegir, doncs, l'escàs desplegament de la llei i la poqueta aplicació que tingué (no oblidem que el 1987 Maria Antònia Munar era consellera de Cultura i Educació, amb divisa pròpia negra i or). Durant anys van excusar la seva inactivitat en la manca de competències efectives en educació.

Com sempre, no es parlava des del Govern de polítiques a aplicar, sinó de competències a tenir, sense esmentar que amb les competències, igual que passa amb els drets, tan important o més que tenir-los és exercir-los. A les pàgines del *Diario de Mallorca* del diumenge 24 de setembre de 1995, un director general de la Conselleria de Cultura, encarregat llavors de la política lingüística, afirmava que «la defensa de la llengua està per damunt de la política». No em semblà afortunada aquella afirmació, venint d'un polític, encara que hom pot intuir el sentit que hom li volia donar. Pens en allò que escrigué Josep Vicenç Foix que tota

llengua reclama una política. La nostra, més. A molts d'indrets el català està en situació d'emergència. El repte actual precisament és poder comptar amb una política, no entesa, però, exclusivament en un sentit institucional, sinó també en un sentit ampli, mobilitzador, que

institucional transversal que afecti tota l'administració i tots els sectors socials...

Impulsar la política lingüística

De fet, no ha estat fins a l'arribada del Govern del Pacte de Progrés que hem pogut observar una voluntat més decidida d'impulsar polítiques lingüístiques favorables a l'extensió de

Ordres, reials decrets i lleis marquen el calvari de la nostra llengua

l'ús del català. No sense algunes esclatxes, perquè el Govern no ofereix el mateix tarannà per igual en totes les seves àrees. El fet que Joan Melià, persona d'una competència demostrada en el camp de la sociolingüística, sigui al davant de la Direcció General de Política Lingüística és garantia que, ell si més no, fa tot el que pot i més en una tasca que es preveu força difícil. I és que les possibilitats reals del nostre Govern autònom per incidir positivament en aspectes fonamentals de la societat són limitades.

Quinze anys després d'entrar en vigor la Llei de normalització lingüística de les Illes Balears, si més no alguns dels nostres governants saben perfectament que *la força del nostre país radica especialment en la formació sòlida de la nostra gent i que aquesta política lingüística, clara i decidida, requereix una organització*

Bona prova del que dic és el mur infranquejable constatat en el camp dels audiovisuals, amb unes poderoses cadenes de televisió girades d'esquena a la llengua catalana i especialment en el tema del doblatge al català de les pel·lícules de major èxit comercial.

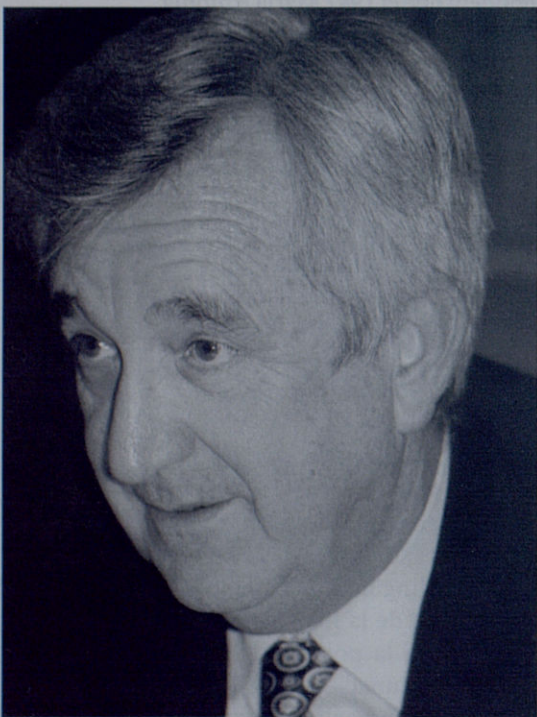
Reformar o aplicar la llei

Reformar o aplicar la llei

L'evidència que l'ús social retrocedeix a zones ben concretes, urbanes i populoses (Palma, Calvià, Eivissa, Maó...) ens hauria de tenir inquiets, si no alarmats. Cal fer més; però què?; i com? No ho sé del cert, però és segur que açò no se soluciona només amb *campanyes*, ni amb missatges més o manco ben intencionats... o tan perversos com aquell del temps del conseller Gilet, «Comunicació i Convivència», quan la comunicació en català en prou àmbits de la vida social i col·lectiva de les nostres Illes era (i és encara!) tan precària (món econòmic, comercial,

audiovisual, judicial, etc.) o gairebé impossible (registre de la propietat, notaries, casernes militars...), i la convivència consistiria, *de facto*, a acceptar l'actual estat de coses.

Els arguments basats en il·luses apel·lacions a la llibertat, espontaneïtat, sentiment, especialment la idea que, en qüestió d'usos lingüístics, el dilema és entre o bé convèncer o bé obligar a utilitzar una llengua, són extraordinàriament febles o fins i tot fal·laços. El sociòleg Salvador Cardús en un article publicat al caliu de la polèmica sobre la nova llei del català al Principat («Xiscles de garsa», *AVUI*, 2/3/97) afirmà que, en el debat lingüístic, el decisiu és la força, i no les raons. Seguim el seu raonament. En primer lloc, alerta del perill d'acceptar a-críticament aquests tres principis: 1) una llengua no es pot defensar amb lleis perquè el seu ús està regit, essencialment, per bases sentimentals o emocionals; 2) l'ús d'una llengua pertany a l'àmbit de la sobirania privada, i no s'hi pot intervenir perquè ha de ser resultat d'una decisió individual, lliure i espontània; 3) en conseqüència, la situació del català només pot millorar com a resultat d'una pedagogia que convenci, però no d'una norma que obligui a usar-lo. Respecte al primer dels punts, que fa referència als sentiments, hi diu: a) Els sentiments no són autònoms de les condicions socials que els fan possibles i que poden ser susceptibles de judici crític. (Em vénen al cap els sentiments destructius que neixen de l'autoodi: la fallera anticatalanista al País Valencià i a les Illes, i a força indrets de l'Estat espanyol...; la resistència a acceptar el topònim Maó, sense la h que apareix en castellà —qüestió de respectar la unitat de la llengua a través de la seva normativa ortogràfica—; la força de la TV per forjar els universals simbòlics nacionals, etc.) b) Els sentiments que acompanyen la vida no només poden ser complexos i fins i tot contradictoris, sinó que afortunadament ho són. Una adhesió sentimental a una llengua que no

La gent pensava que, llei en mà, la pressió social política a favor del català esdevindria més fàcil amb una llei, sobretot, durant el Govern de Gabriel Cañellas.

acceptàs matisos seria patològica. Als PPCC es pot observar com la defensa del bilingüisme sol emascarar una adhesió sentimental i perversa a un monolingüisme que no vol esclotxar. c) Aquesta presència generalitzada dels sentiments en tots els ordres de la vida no impedeix que la regulem amb lleis. (Per què els usos lingüístics haurien de ser menys regulables que el matrimoni, la darrera voluntat d'un moribund, els drets dels consumidors o l'etiquetatge d'aliments, medicaments o productes semiconductors?)

Pel que fa al segon principi, el de la suposada decisió individual lliure i espontània, Cardús hi descobreix una contradicció en el mateix ús copulatiu dels dos adjectius: *lliure* implica la presa de consciència crítica que permet aquesta decisió; *espontània*, per contra, defineix un ús de la llengua irreflexiu i deixat a la mà de factors irracionals:

«Tanmateix, l'ús d'una llengua [...] no és lliure perquè [...] està limitat per les possibilitats socials d'usarla: viure en un territori on sigui coneguda, que sigui utilitzada en totes les formes socials de comunicació d'aquella societat—cinema, premsa...— i, sobretot que sigui un instrument útil des del punt de vista simbòlic d'adhesió a la comunitat, com des del punt de vista material, de ser necessària per viure en aquella societat. I no és espontani perquè el fet que les determinacions en els usos lingüístics no siguin conscients no vol dir que no hi siguin: la llengua ha estat, és i serà una eina de primer ordre en

l'exercici de la violència simbòlica de l'Estat sobre les voluntats individuals. Fer veure el contrari és una manera de fer-se còmplice d'aquesta violència.»

En tercer lloc, «la dicotomia entre convèncer o obligar és falsa: en qüestió de llengües—i en tantes altres coses— no és possible ni convèncer ni obligar d'una manera directa, sinó que, precisament, només la modificació obligada de les condicions en què es desenvolupa una llengua permet que un determinat ús esdevingui convincent, que s'hi desenvolupi una sentimentalitat favorable i que els individus se sentin lliurement impel·lits a escollir-la en tota o part de la

seva vida social».

Després d'aquests raonaments, la conclusió és que no pot ser que, simultàniament, l'ús d'una llengua sigui qüestió de sentiments, de decisions lliures i racionals, que, a més, es desenvolupi en un clima d'espontaneïtat i que, a més a més, sigui possible convèncer ningú de res amb bones paraules. El corollari és que hi ha professionals del pensament el paper objectiu dels quals és el de contribuir a emascarar l'acció coercitiva de l'Estat que afavoreix una llengua.

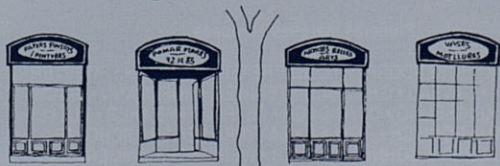
La llengua catalana, quinze anys després de l'entrada en vigor de la Llei de normalització lingüística, ha fet camí en importants àmbits

Paraula. Centre de Serveis Lingüístics, situat al carrer Julià Alvarez de Palma, treballa per posar el català a l'abast de tothom.

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Domar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 - PALMA DE MALLORCA

Ses Puelles

Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 - Palma - Tel. 971 71 80 37

de la nostra vida social –l'ensenyament, l'Administració pública, les indústries culturals...–, però ni tan sols en el millor dels casos podem alenar satisfets sobre el seu futur. És insegur i reclama el compromís de molta gent. És la desafecció creixent entre la joventut; és l'anomenat procés de llati-

Per fer planificació lingüística calen, evidentment, instruments legals i cal tenir poder per intervenir en la creació de la realitat social. No és el nostre cas, ni és el cas de les llengües sense Estat, ni amb prou feines és el de les llengües amb Estat però

demogràficament febles, en el món de la globalització. No tan sols estam mancats de poder d'in-

lització i les mesures de suport i promoció i dinamització que la Llei 3/1986 impulsa són canyes febles per resistir els míssils de la globalització que llancen els poderosos.

Per acabar, vull fer meves unes paraules de Guillem Simó Roca, tretes de la seva intervenció en el debat sobre nacionalisme promogut per SUS, Balears!: «És el moment de cercar punts de coincidència entre aquells que estan més pròxims, perquè vivim en estat d'emergència: fins el signe identificador més clar –la llengua– és en perill crític a les àrees més poblades de l'arxipèlag. Si el vaixell és a punt d'enfonsar-se, sembla que la preocupació no hauria de ser interrogar-se sobre el propi ésser, sinó salvar-nos del naufragi. Que l'acció vagi, per una vegada, una passa més endavant que els dubtes.»

Hala, idò!

**Joan F. López Casasnovas és professor de l'IES Josep Maria Quadrado de Ciutadella.*

Per fer planificació lingüística calen instruments legals

nització que avança. També l'impacte del fenomen immigratori per a la salut del català pot esser devastador. Tanmateix, com assenyalava Miquel A. Maria Ballester, «els nostres problemes amb la normalització lingüística no s'expliquen fonamentalment per les elevades taxes migratòries, sinó sobretot per la incapacitat que tenen les nostres institucions públiques (autonòmiques i locals) per intervenir eficaçment tant en matèria d'immigració com a favor de la normalització lingüística del català».

intervenció, sinó que les llengües poderoses ens imposen les seves pautes, tant se val si ho fan subtilment o pel broc gros (valguin d'exemples d'aquestes grolleries la votació contrària a la presència del català en els passaports, DNI i carnets de conduir esdevinguda al Congrés dels Diputats el febrer d'enguany, o la asimetria constitucional de drets i deures entre espanyol i català reflectida després als estatuts d'autonomia; o els atacs a la unitat de la llengua catalana pel sud del territori, etc.).

Mentrestant, les tàctiques de sensibi-

Planificació lingüística

LIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

⌘

LIBRES INFANTILS
I JUGUETES

⌘

LIBRES DE TEXT

⌘

DISCOS I CASSETTES

⌘

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

La llengua i la cultura catalanes

en el procés de globalització

JOAN MARTÍ I CASTELLS

L'hegemonia política del Partit Popular en el Govern central es fa notar ostensiblement en les possibilitats d'avançament en el procés d'autonomia i d'integritat dels trets diferenciats de les Illes Balears, del País Valencià i del Principat de Catalunya.

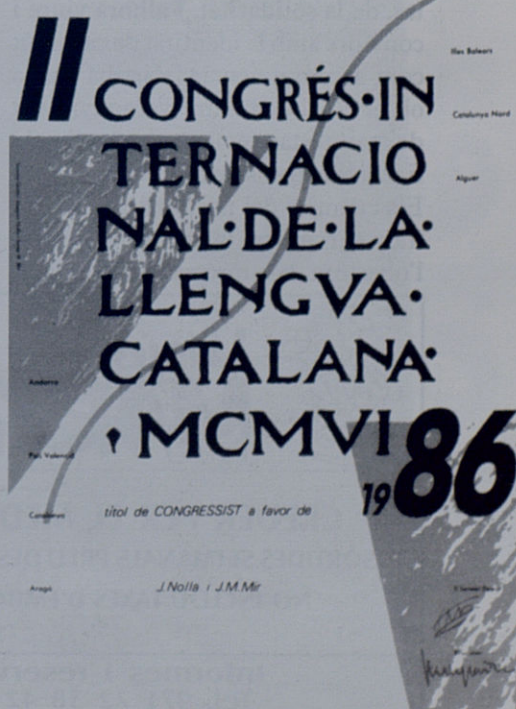
Fora d'aquests àmbits, l'objectiu d'intervenir directament en el País Basc per tal d'anorrear-hi el nacionalisme autòcton és un senyal inequívoc de les seves intencions de sotmetiment general al concepte d'una Espanya uniforme, no plural culturalment ni lingüísticament.

Se'ns està submergint en un procés salvatge de desprestigi, d'erosió implacable de la lleialtat a les nostres arrels, la qual és titllada malèvolament d'obsoleta, reaccionària, en un món on s'ha sacralitzat la globalització; però una globalització que no sempre es planteja com la contribució de cada realitat sociocultural i lingüística diferenciada a la construcció d'un món solidari i interdependent, sinó que sovint amaga la voluntat de prescindir dels àmbits més petits quantitativament i de menor poder politicoeconòmic, en benefici d'una falsa mundialització, per la qual es pretén que predominin els més poderosos. En un altre sentit, més de cara endins, la situació sociopolítica i ideològica dels partits que no són el PP no afavoreix prou o gens el context, ja que no es percep que cap estigui disposat decididament a recuperar i consolidar el nacionalisme català; hi prevalen altres interessos particulars que adoben el terreny dels unitaristes. Els territoris de llengua catalana valoren la seva identitat, però la situen en un nivell marginal, com si hom estigués convençut que no pot anar de bracet amb les comunitats que més destaquen i com si no hi pogués, doncs, competir. Existeixen comple-

xos; existeix autoodi respecte a la identitat, el qual es manifesta especialment en l'ús i la consideració de la llengua catalana. Aquesta ha anat deixant de ser un idioma testimonial, de militància, certament; però una tal mutació no es tradueix sempre i arreu en un guany en la seva normalització, sinó que més aviat respon a la indiferència i a l'afluixament general del sentiment de fidelitat envers seu. Paradoxalment, allí on és vigent una llei de política lingüística prou satisfactòria, com és el cas de Catalunya, no s'aprofita suficientment ni amb la contundència necessària per tal que el català hi esdevingui imprescindible per viure-hi, condició indispensable perquè subsisteixi.

Tot això no obstant, probablement la qüestió que més ens ha de preocupar és la tebiesa de les generacions més joves, perquè aquí rau un aspecte substancial justament per al futur de la llengua i de la cultura catalanes. Avui ja no podem comptar que esdevinguin majoritàriament defensores de reivindicacions nacionalistes; en general, no pas perquè hi estiguin en contra, sinó perquè, encara que no tinguin raó, els sembla inversemblant que algú pugui tenir interès de marginar cap idioma ni cap cultura ni cap nació; igual que els sembla òbvia la pervivència del règim democràtic i els costi d'entendre que ha estat un guany difícil i dolorós contra el feixisme franquista; un guany que cal defensar dia rere dia i en tots els seus flancs. D'altra banda, a còpia d'una insistència immediata i subliminal constant, han estat introduïdes en la cultura de la competitivitat, la qual ha servit interessadament per incrementar un individualisme que fa difícil o impossible l'esperit associacionista, la voluntat de cooperació, el treball en equip, etc. S'ha volgut fer creu-

és inqüestionable que en els darrers deu anys s'han produït canvis substancials que afecten molt directament el present i el futur dels territoris de llengua i cultura catalanes.

re, endemés –i s'hi ha reeixit bastant–, que la veritable competitivitat està condicionada per l'abandonament de l'arrelament als orígens propis, que s'han ridiculitzat com a provincians o que, pitjor encara, s'han titllat de tancats, insolidaris, reaccionaris, etc. Des d'un altre punt de vista, els més

etc., l'arma més potent per generar partidaris d'unitats superficials en què es difuminen o desapareixen les llengües i les cultures de les comunitats amb relativament poc pes politicoeconòmic. Convé repetir incansablement que la globalització solament té sentit si tothom sense cap

excepció hi aporta el que té, el que és; altrament, esdevé un nivellament empo-

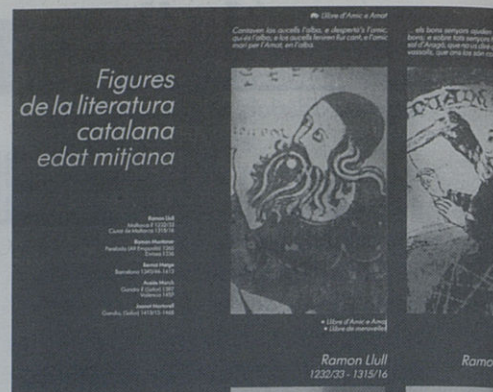
L'autoodi es manifesta en l'ús i la consideració de la llengua

joves viuen en una mobilitat molt considerable i, doncs, amb la influència pregonada de la globalització de què hem parlat, la qual cosa té els seus aspectes positius, no caldria dir-ho, però també en té de negatius, en el sentit que pot implicar i implica de fet en molts casos l'arraconament de la realitat identitària. Els canvis econòmics, tecnològics, mediambientals, educatius, es mira d'emmarcar-los en l'estratègia de l'anomenat *pensament únic*, que cada vegada aconsegueix més seguidors: s'igualen les conductes i les concepcions del món, en una homogeneïtzació que amenaça molt seriosament la pluralitat. Fa la impressió que guanya terreny l'actitud maniquea que fa subtilment incompatible estar a favor de la globalització, del canvi, del progrés, del benestar, de la solidaritat, i alhora viure i conviure amb la identitat de cadascú; com a conseqüència, s'arriba fins a observar adesiara un avergonyiment de manifestar-se naturalment lleial i fidel als orígens de cadascú.

Els enemics del nacionalisme català han cercat en la mundialització l'obertura, la supressió de fronteres,

convé que se subratlli amb molt d'èmfasi que la modernitat d'una llengua i d'una cultura no es mesura pel nombre dels ciutadans i les ciutadanes de qui són pròpies, sinó per la capacitat social d'adequar-se i d'avançar-se a la realitat, tot transformant-la positivament i progressivament.

És fonamental que, justament en el compromís d'engatjar-nos amb els nous corrents en tots els camps de l'activitat humana, es construeixi una estratègia catalana per a la societat del coneixement i de la informació. Al Quebec s'ha entès molt eficaçment que aquesta és una fita essencial; avui, potser la més important, i ens consta que aprofiten la seva legislació lingüística –la *Charte de la langue française*– per a francesitzar tot el que té a veure amb el món cibernètic. Entre nosaltres calen acords polítics amb empreses, amb els àmbits de l'ensenyament i de la recerca, per tal que tothom vegi normalment i habitualment la llengua i la cultura catalanes en les xarxes informàtiques. Si perdem aquest espai, ho perdrem tot. Els grups socials dels territoris de llengua catalana hem de generar un dis-

curs propi i nou, que projecti idees eficients per a recuperar i reforçar la identitat nacional dins una realitat general inèdita que, per això, exigeix una anàlisi que superi la que corresponia a un context molt distint quant als valors en general, la concepció socioeconòmica i laboral, les polítiques de relacions entre països, la creació, la difusió i els intercanvis dels coneixements, etc.; tot amarat transversalment per tecnologies de la informació d'una enorme potència. En aquesta línia, hem de superar la praxi d'estar únicament a la defensiva, de pronunciar-nos exclusivament com a resposta a les agressions. Hem de construir el nostre discurs normal i permanent, al marge de determinats fets conjunturals puntuals. Hem de parlar de nosaltres mateixos dins i fora dels propis territoris, amb la convicció que en tenim el deure i el dret. En el terreny socioeconòmic el guany de la normalitat exigeix el treball també constant per a fer possible una oferta diversificada i de qualitat. No podem esperar respostes positives per motius de militància; els nostres productes han d'entrar de ple en la competitivitat basada en la qualitat i el cost. Per això és necessària una

Viajes
MARTEL S.A.

CREUER PER EL MEDITERRANI
SORTIDES SETMANALS PREU DES DE 89.900 PTA.
NO INCLOU TAXES D'EMBARCAMENT

VACACIONS ESTIU 2001

VOL DIRECTE DES DE PALMA. A PARTIR DE JULIOL
ELS PREUS NO INCLOUEN TAXES D'AEROPORT

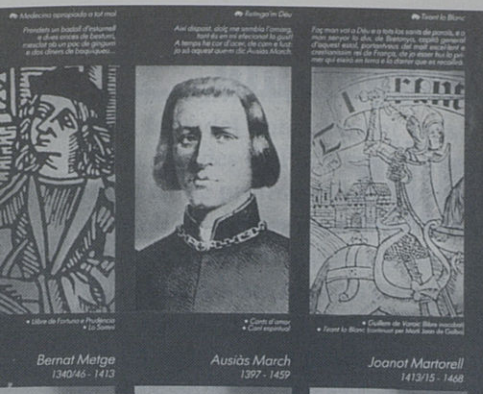
TURQUIA

8 DIAS A ISTAMBUL	62.900
ESPECIAL CAPADOCIA	85.500

ESCANDINAVIA

COPENHAGUE-ESTOCOLM-OSLO	DES DE 47.400
HELSINKI-ESTOCOLM-OSLO	DES DE 47.400
FIORDS-OSLO-ESTOCOLM	DES DE 47.400

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

política de persuasió i de subvenció empresarials respecte a l'ús de la llengua catalana.

Finalment, volem referir-nos a un fenomen capital quant al futur lingüísticocultural: la immigració. Fa massa temps que diem que és nova. Hem arribat una mica tard a adonar-nos de la necessitat urgent d'elaborar una política pròpia d'integració. Fins ara ens hem mogut entre les posicions de la intolerància o de la demagògia; no hem abordat seriosament ni profundament el problema. Especialment en l'espai educatiu, els mestres, el professorat de tots els nivells, pateixen les dificultats d'haver de tractar una quantitat més que notable d'immigrants sense tenir un punt de referència sòlid i unitari en les qüestions fonamentals per a la convivència: llengües a ensenyar i emprar com a habituals; el pes de les re-

ligions; l'exempció de determinades obligacions, etc.; és a dir, la conjunció imprescindible de drets i de deures. En el món laboral, els problemes suscitats ratllen o entren de ple en la tragèdia...

Ens podríem allargar molt i molt més en les qüestions ja esmentades i encara en d'altres que no citem. Pensem, tanmateix, que el que hem dit fins aquí és suficient perquè ens convencem de la necessitat de crear grups de treball compostos per persones altament qualificades i expertes, perquè ofereixin críticament els elements principals per a un discurs nou i eficaç per al nacionalisme català. Que incideixi en tots els aspectes de la vida quotidiana. Que en subratllin els elements que ens amenacen i que proposin ensem les respostes adients que ens ajudin a alliberar-nos d'una situació de perplexitat i d'angoixa davant una catalanitat cada vegada més difosa. Que elaborin fórmules noves que expliquin i que divulguin convenientment la nostra realitat actual, i que trobin els mitjans per a fer-hi front. Un discurs no solament impulsat per les institucions i els poders polítics, sinó especialment per la societat civil: intel·lectuals i professio-

nals de tota mena estem moralment obligats a fer una reflexió que evidenciï que el món ha canviat vertiginosament, mentre que nosaltres no hem estat capaços de o prou alertes a canviar ni les estratègies ni els raonaments per a analitzar-los. Heus aquí

A Catalunya, la llei de política lingüística no s'aprofita suficientment

per què tantes vegades els diversos aspectes de la realitat ens atrapen desprevinguts i restem impotents i perdedors davant fets consumats.

***Joan Martí i Castell és catedràtic i primer rector de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, president de la Fundació del Congrés de Cultura Catalana i director del Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans**

*Aquest article ha estat il·lustrat amb imatges del llibre *L'art per a un projecte històric*, que fou editat com un homenatge dels artistes catalans al II Congrés Internacional de Llengua Catalana. La publicació conté els cartells, les imatges gràfiques i els dissenys que envoltaren el Congrés.

Diplomatari lul·lià: un recull de documents relatius a Ramon Llull i a la seva família

PERE ROSSELLÓ BOYER

Notes literàries

*El Diplomatari lul·lià** del prestigiós lul·lista i medievalista Jocelyn N. Hillgarth (Londres, 1929) recull documents diversos (cartes, autoritzacions, peticions, inscripcions, etc.) referents a Ramon Llull i a la seva família. Els textos, quasi tots escrits en llatí, van acompanyats d'una traducció al català realitzada per Lluís Cifuentes. Molts d'aquests documents ja havien estat editats i es trobaven dispersos en diverses obres, de vegades citats o reproduïts en estudis de diferents autors i èpoques, per la qual cosa és la primera vegada que els veiem reunits un sol volum. El P. Pasqual, Estanislau Aguiló, Antoni Rubió i Lluch, Mateu Obrador, Gabriel Llabrés, el P. Andreu de Palma, Llorenç Pérez, Álvaro Santamaria i Jocelyn Hillgarth mateix, entre d'altres, havien tret a la llum la majoria d'aquests textos. Haver-los aplegat de fonts força llunyanes entre si i haver-los confrontat amb els manuscrits originals és un dels primers mèrits que cal destacar de la labor del Dr. Hillgarth. No cal explicar els avantatges pràctics que per als estudiosos se'n derivaran.

El *Diplomatari lul·lià* conté exclusivament documents l'autenticitat dels quals és indiscutible. Un objectiu que no és tan fàcil d'aconseguir, en tractar-se d'una figura tan amada de llegenda i sovint tan tergiversada com Ramon Llull. L'obra de

Ramon Llull fou objecte d'atribucions falses, la seva biografia —prou rica d'aventures— fou ampliada i falsejada amb llegendes fantàsiques i, fins i tot, varen aparèixer documents apòcrifs, amb els quals es pretenia provar el seu martiri per tal d'aconseguir-ne la canonització. El lul·lisme modern, escrupolós amb la recerca de la veritat, no ha admès aquestes manipulacions i s'ha esforçat per separar el real del llegendari en Ramon Llull. La *Vita coetanea*, basada en el que Llull mateix havia contat el 1311 al seu «redactor», és sens dubte el text biogràfic més important per conèixer la biografia de Ramon Llull. Això no obstant, conté nombroses llacunes, car no recull els darrers anys de la vida del Mestre i deixa de banda episodis força importants. Les informacions que ens dona el *Diplomatari lul·lià* omplen alguns d'aquests buits. D'altres només poden ésser deduïts per les hipòtesis i les deduccions dels estudiosos.

En la meua opinió un dels valors del *Diplomatari lul·lià* és poder-nos ajudar a comprendre millor Ramon Llull i el seu entorn. No és difícil advertir el valor literari de les cartes de Ramon Llull. En una de les seves lletres, escrita entre 1287 i 1289, Ramon Llull demana a la Universitat de París que intercedeixi davant el rei de França en favor de la fundació d'un estudi d'àrab, de tàrtar i de grec. Tot i ésser un text escrit amb una finalitat pràctica, hi trobam alguns dels moments de més bellesa de la prosa lul·liana. Ho mostra el fragment

* Jocelyn N. HILLGARTH. *Diplomatari lul·lià: documents relatius a Ramon Llull i a la seva família*. Barcelona: Universitat de Barcelona i Universitat de les Illes Balears, 2001.

següent, en el qual ens explica com la veritat, tot partint de la universitat, ha d'arribar fins als gentils: «Oh, font del coneixement més elevat que des de París amb tanta autoritat de professors ho amares tot amb la meravellosa doctrina, estén els teus torrents cap a les terres dels infidels i rega els cors eixuts dels errats amb la rosada del cel i allunya-hi les tenebres, fes-los accessibles als raigs de la llum eterna. Ah, quan caminarà tothom sota la teva llum, i cadascun dels homes camini sota el sol veurà la salvació de Déu?» (p. 57).

Molts d'aquests documents ens aporten informació entorn dels béns de la família de Ramon Llull, el pare del qual ja apareix al *Llibre del repartiment*. També, juntament amb les referències als béns immobles, s'hi esmenta la compra d'esclaus musulmans. Fins i tot, Ramon Llull mateix el 1259 nomena dos procuradors per recuperar «un esclau batejat, blanc, de nom Bernat, que té dues dents trenca-des» (p. 30). Abandonada la idea d'estudiar a París, Llull es comprà un sarraí a Mallorca, que li ensenyà l'àrab, la qual cosa va tenir un pes extraordinari en la seva formació i en la seva obra. El *Diplomatari lul·lià* també ens permet accedir a altres aspectes del món familiar del Mestre. No podem deixar d'esmentar la sol·licitud de Blanca Picany, en què el 1276 demana un administrador perquè el seu marit «s'ha tornat tan contemplatiu que no s'ocupa de l'administració dels seus béns temporals i així els seus béns es perden i són destruïts» (p. 37). Altres documents del *Diplomatari lul·lià* fan referència a la fundació i a l'existència del col·legi de Miramar (citat en una ocasió com a «Guadamar»). En aquests i altres textos podem comprovar la importància estratègica que, de cara a la conversió dels infidels, tenia per a Ramon Llull que els missioners aprenguessin l'àrab i les seves variants dialectals. En el document del 17 d'octubre de 1276, el papa Joan XXI confirma la fundació per Jaume II de Mallorca d'un monestir a Deià, on tretze frares franciscans

poden estudiar àrab i preparar-se per a esdevenir missioners en terres d'infidels. Però el document del 13 de gener de 1286, en el qual Alfons II d'Aragó es constitueix en patró del monestir de Miramar i es compromet a proveir-lo i a acabar l'edifici començat, ja adverteix que si «els frares abandonessin el dit lloc, aquell lloc amb els seus edificis i la renda esmentada revertirien del tot a Nós i als nostres immediatament...» (p. 45). L'obsessió lul·liana per la conversió dels musulmans, tant dels que habitaven a Àfrica com dels que residien en terres cristianes, es palesa en altres documents d'aquest cartulari. En una lletra al rei Felip IV de França Ramon Llull demana una donació econòmica per a la construcció d'un centre on «religiosos o altres homes de santa conversa», disposats a morir per Déu, «aprenguin els idiomes dels infidels perquè un cop coneixedors de les variants de les seves llengües magnifiquin Déu en aquells idiomes allà on no és comprès, l'exaltin allà on és menyspreat, el prediquin allà on no creguin» (p. 51). Al cartulari podem resseguir diverses notícies de l'activitat missionera de Llull: el 1294 a Nàpols és autoritzat pel rei d'Hongria a parlar als sarraïns de Lucera i rep el permís de Carles II de Nàpols per entrevistar-se amb els captius musulmans del Castel dell'Ovo de Nàpols; el 1299 Jaume II d'Aragó li deixa predicar a les sinagogues i mesquites dels seus dominis, i el 1315, al caire de la mort, és a Tunis, tot disputant amb els sarraïns i en plena activitat com a escriptor. Però aquest propòsit missioner no exclou els projectes de croada, sobretot arran de l'avanç dels tàrtars i la seva possible conversió a la religió musulmana. Per al Beat el més important era restituir els errats al camí de la veritat i de la fe, per la qual cosa demanava que la falsedat fos derrotada per «la doctrina i l'espasa» (p. 52). La carta de Cristià Spinola a Jaume II d'Aragó palesa la intenció de Llull de sol·licitar al Papa l'inici d'una croada contra els sar-

raïns de Granada.

S'ha parlat molt de les habilitats polítiques de Ramon Llull, de la seva insistència davant els poderosos per tal que fessin realitat els seus projectes, així com del seu «realisme», que no implica la renúncia als ideals més elevats i més difícils. Al *Diplomatari lul·lià* podem constatar les relacions amb els casals de Mallorca i d'Aragó i amb altres poderosos —com el dux venecià Pietro Gradenigo o les peticions, ja esmentades, a Felip IV de França— o les relacions amb la Universitat de París. Però també en Llull hi ha una intensa preocupació envers la conservació i la difusió futures de la seva obra, car la considerava un instrument necessari per a cristianitzar el món. El testament de 1313 ordena la formació d'un fons de les seves obres per als cartoixans de Vauvert (París), amb els quals l'unien tantes simpaties, així com un altre per a Perceval Spinola de Gènova i un tercer a Mallorca. És curiós que mani als seus marmessors que posin, en previsió de possibles robatoris, «en un armari a cada església» els seus llibres «lligats amb una cadena i així tots els que els hi vulguin llegir els puguin llegir i veure» (p. 90). La preocupació per difondre la seva obra arriba fins al darrer moment de la seva vida, tal com es desprèn dels documents de 1315, referents a la petició que fra Simó de Puigcerdà sigui traslladat a Tunis, on Ramon Llull roman el 1315, per tal que tradueixi del romanç al llatí els llibres que ha escrit allà mentre disputava amb els sarraïns. Aquests documents contenen les darreres notícies fidedignes del Doctor Il·luminat, car les dades sobre la seva mort pertanyen als terrenys de la hipòtesi i de la deducció, quan no de la més exacerbada fantasia.

Aquests són només alguns dels aspectes més interessants que es desprenen *Diplomatari lul·lià*, en el qual, més enllà de l'erudició i de la dada, encara hi podem descobrir el batec de la vida fulgurant i extraordinària, sempre fascinant, de Ramon Llull.

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

PETROF

Balears Verda

Especcial agricultura ecològica

El CAE: la garantia de la producció ecològica de les Balears

EL MIRALL

El Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CAE), creat l'any 1994, és l'autoritat única de control de l'agricultura verda en l'àmbit de l'arxipèlag.

Els productors i les empreses elaboradores que vulguin gaudir de l'aval Agricultura Ecològica han de notificar la seva activitat a la CAE.

Per la seva banda, el CAE ofereix suport tècnic per elaborar estudis i dur a terme projectes de reconversió productiva d'explotacions agràries i d'empreses agroalimentàries que vulguin iniciar produccions o elaboracions de productes segons els sistemes de l'agricultura ecològica. També s'encarrega de difondre el coneixement i l'aplicació dels sistemes de producció biològica i formula propostes en matèria de producció agrària orgànica i de fixar el període de reconversió d'aquelles empreses que iniciïn aquest tipus de produccions.

A les Balears actualment hi ha 4.656 hectàrees inscrites en producció agrària ecològica. D'aquest conjunt, 2.035 hectàrees són de cultius de secà que combinen els fruiters amb els cereals i 1.574 hectàrees són de pastura.

De les 501.400 hectàrees de superfície total de les Balears, els espais agrícoles suposen un 57 per cent. Aquestes superfícies es dediquen bàsicament a l'agricultura mediterrània de secà, que combina ametllers i garrovers amb cereals i ramaderia extensiva o semiextensiva, horticultura intensiva i l'explotació ramadera amb cultiu de farratgeres que pot ser de regadiu o de secà, segons la regió.

A Menorca, hi ha 6 explotacions semiextensives per a producció ecològica de carn de boví de raça menorquina. Aquestes explotacions es caracteritzen per la combinació de tancats amb pastures naturals separades mitjançant tanques naturals de vegetació autòctona amb cereals o farratges que es cultiven i ensitgen per alimentar el ramat a final de l'estiu, quan manca la pastura natural. La majoria d'aquestes explotacions estan

en el seu primer any de pràctiques, de manera que encara no es comercialitza la carn de boví amb aval Agricultura Ecològica.

També a Menorca hi ha una explotació semiextensiva per produir bovins de productes lactis, que compta amb 27 vaques alimentades bàsicament amb farratges, cereals i pastures de producció pròpia.

La gestió característica de les explotacions de secà, que combina la producció de fruits secs amb la producció extensiva o semiextensiva de carn d'oví, és bastant propera a la producció agrària orgànica, de forma que la conversió d'explotacions que en l'actualitat es gestionen de forma convencional cap a una producció ecològica és senzilla i suposa una bona alternativa per produir un producte de qualitat diferenciat. Avui dia, hi ha 7 explotacions inscrites en conversió, uns 4.000 animals, per produir carn d'oví ecològica, tot i que la comercialització de carn avalada encara no s'ha iniciat.

Les tres explotacions semiextensives de porcí que hi ha inscrites destinen la producció de carn de porcí a elaborar sobrassada, que ja es comercialitza i que té una demanda molt superior a l'oferta.

La producció avícola ecològica fou la primera producció ramadera que es va comercialitzar amb aval Agricultura Ecològica, ja que amb anterioritat a l'entrada en vigor del reglament CE 1804/1999 ja hi havia explotacions inscrites i des de fa aproximadament un any superaren el període de conversió. Les quatre explotacions per produir ous de gallina, amb un total de 1.300 gallines ponedores, no són suficients per bastir el mercat ecològic local.

Son Barrina, finca propietat de Connie Mildner, té una botiga on ven els productes que produeix.

A la finca de Petra, també hi ha vaques alimentades amb farratge i pastures de producció pròpia.

LA PRODUCCIÓ ECOLÒGICA A LES BALEARS

OPERADORS

Nombre total d'operadors	154
Nombre de productors	142
Nombre d'elaboradors	12
Nombre d'importadors de països tercers	0

SUPERFÍCIE

Superfície total inscrita en Agricultura Ecològica:	4.855,81 ha
Superfície qualificada d'Agricultura Ecològica:	3.036,51 ha
Superfície qualificada en conversió:	395,91 ha
Superfície qualificada en primer any de pràctiques:	1.423,38 ha

EXTENSIÓ PER TIPUS DE CULTIU

CULTIU	HECTÀREES
Adob verd	50,04
Albercocs	18,01
Tàperes	9,02
Garrovers	397,38
Ametllers	833,64
Cereals	680,68
Pruners	5,50
Cítrics varis	17,07
Fruiters varis	47,96
Figueres	181,19
Hort	50,65
Hort autoconsum	10,64
Hivernacles	1,73
Llimoners	1,97
Pomers	1,90
Melicotoners	0,30
Tarongers	5,25
Oliveres	82,17
Pastures	334,79
Pastures	2.045,10
Plantes medicinals	14,65
Planters de fruiters	0,40
Planters hortícoles	0,01
Blat	0,11
Raïm de taula	6,35
Raïm de vinaters	53,16

La demanda de productes de la ramaderia biològica ha augmentat considerablement amb l'alerta alimentària que pateix el sector ramader. El perfil del consumidor de productes de l'agricultura ecològica ha deixat de ser el d'una persona molt sensibilitzada amb els temes de salut pròpia i ambiental. El públic ha assumit la seva responsabilitat d'informar-se i de conèixer els processos que duen els aliments des de l'explotació fins a la seva taula. La garantia afegida que aporten els productes *verds* comença a ser percebuda com una alternativa clara, tant pel seu sabor com per les característiques del sistema que els produeix.

Una finca de Petra, propietat de Joan Adrover, es dediquen a la producció de carn de porcí i l'elaboració de sobrassada. A la fotografia, Maria Pons, empleada de la finca.

Els productes alternatius: una opció amb futur

EL MIRALL

En els darrers mesos l'agricultura ecològica ha vist multiplicada la seva demanda. Un percentatge creixent de consumidors ha optat per productes alternatius que tenen un sabor millor i una elevada qualitat nutritiva, i que s'obtenen sense utilitzar cap producte de síntesi.

Aquesta garantia afegida que presenta la producció i l'elaboració de productes alimentaris de l'agricultura i la ramaderia ecològica es tradueix en termes de qualitat. El seu sistema de producció conserva l'equilibri natural mitjançant la creació de fórmules agrícoles no contaminants, amb absència de residus de pesticides. Es tracta d'una opció adreçada a fer una agricultura respectuosa amb els ritmes naturals.

A Mallorca la producció i l'elaboració de productes alimentaris amb els preceptes de l'agricultura biològica concentra 4.600 hectàrees i l'activitat de 142 pagesos que han apostat per aquest tipus de conreu. L'agricultura ecològica té un grau alt de desenvolupament a Europa, que absorbeix la major part de la

producció orgànica espanyola. Dinamarca té una quota del 30 per cent del mercat, seguida d'Alemanya i de França, amb un 10 i un 6 per cent respectivament.

Per la seva banda, la mitjana espanyola és de l'1 per cent. A Espanya es cultiven amb el mètode ecològic un total de 381.000 hectàrees i hi ha altres 100.000 hectàrees pendents del permís de transformació de producció intensiva a biològica. Tot i que el ritme d'incorporacions al sistema de l'agricultura ecològica és encoratjador, a les Balears, de moment, no supera el 0,5 per cent de la producció. Recentment, la Conselleria d'Agricultura ha anunciat que té el propòsit d'arribar a un 10 per cent de quota de producció a mitjà termini.

Per assolir una producció biològica hi ha una transició de tres anys. En aquest temps la terra ha d'alliberar les restes de pesticides i adobs químics emprats per l'agricultura tradicional.

De les 30 explotacions que varen iniciar el Consell d'Agricultura Ecològica fins a arribar a les 138 que hi ha registrades en l'actualitat, s'ha produït tot un procés evolutiu, que ara té el seu punt més àlgid amb el debat sobre la seguretat alimentària que es viu a tot Europa.

Les grans superfícies comercials perceben que són aliments rendibles, tot i que presenten dificultats pel que fa a la caducitat i són menys atractius a la vista. Malgrat tot, encara hi ha pendent una millora de la distribució i de la comercialització dels productes eco. Per aconseguir-ho, Andreu Oliver, president del Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CAE), considera que és necessària una

Toni Seguí es dedica a la producció ecològica d'ametllers i garrovers. A la seva explotació, que ocupa 150 quarterades en dues finques, també hi ha introduït recentment bestiar ovi.

Andreu Oliver comercialitza vi ecològic de la marca superior Can Majoral.

major implicació de les àrees de medi ambient, turisme, sanitat i comerç.

El CAE és un òrgan desconcentrat de la Conselleria d'Agricultura i Pesca i creat per exercir com a autoritat autònoma de control de la producció agrària orgànica a les Illes Balears. Tots els productors i totes les empreses elaboradores que vulguin gaudir de l'aval Agricultura Ecològica han de notificar la seva activitat i estan sota el control del CAE.

Els consumidors poden adquirir els productes ecològics directament a les finques amb aval CAE,

a les cooperatives de productors o de consumidors, a determinades botigues especialitzades en productes bio o bé en centres comercials, on arriben des de les indústries agroalimentàries inscrites que els elaboren, envasen i distribueixen. Andreu Oliver, que és també productor de vins ecològics, destaca l'augment del nombre de professionals que demanen per inscriure's al CAE, sobretot del sector ramader.

A les seves bodegues Andreu Oliver comercialitza, des de fa molts d'anys, vi ecològic, en «una constant aposta per la qualitat». Mitjan-

çant les tècniques de cultiu biològic, «s'obté un raïm de major qualitat i, per tant, el vi és millor», subratlla.

Actualment, sembra 12 hectàrees a dues zones d'Algaida, que reuneixen les condicions climàtiques favorables per al desenvolupament de la parra. La seva producció anual és de 25.000 litres i, atesos els resultats, vol incorporar-hi noves vinyes.

L'empresa d'Andreu Oliver, de caràcter familiar, produeix les marques Butibalansí, blanc, rosat i negre, i la marca superior Can Majoral. Distribueix entre el 70 i

el 80 per cent de la seva producció a Mallorca, que constitueix el seu mercat prioritari, i la resta a l'estranger, sobretot a Suïssa i a Alemanya. Les seves botelles es poden adquirir en botigues especialitzades en vi i establiments ecològics de Mallorca i de la Península. Toni Seguí és el propietari d'una explotació que va iniciar la producció ecològica fa sis anys amb el cultiu d'ametllers i hi va afegir, l'any 1999, la garrova. Posteriorment, hi ha introduït bestiar oví. L'explotació ocupa 150 quarterades repartides en dues finques i la seva producció anual és de 25 tones d'ametlla.

L'ametlla que cultiva té com a destinació Catalunya, on hi ha un dels índexs més alts d'Espanya en demanda de productes ecològics. La

garrova es ven a Consell i és utilitzada per fer farines. En ambdós casos hi ha més demanda que producció i això implica uns preus més alts respecte a la producció tradicional.

En el seu cas, les principals diferències que ha introduït el cultiu orgànic són la manera de llaurar, l'adob i els productes per esquitxar els arbres. «La gent pensa que l'agricultura ecològica no té adobs, però realment és que hi ha productes que no es poden emprar», assenyala aquest productor. «A més, la gent pensa que es tracta de deixar créixer l'arbre de forma salvatge, però —ressalta— l'agricultura ecològica implica una major cura.»

Des del seu punt de vista, «la criança d'espècies amb certificat d'agricultura ecològica es troba,

però, amb les dificultats que implica la falta de punts de venda suficients, d'escorxadors i de centrals d'envasament, i per això és més complicat vendre-les. També seria important poder disposar d'una etiqueta ecològica per a carn», opina.

A les Balears s'ha constituït una cooperativa de pagesos joves que practiquen l'agricultura ecològica. Aquesta idea, que va sorgir arran de l'abandonament de finques, aplega 55 hectàrees de terreny. A més, té previst crear un mercat diari especialitzat en productes orgànics, que serà el primer de Mallorca.

Andreu Oliver sembra 12 hectàrees a dues zones de Algaida. La seva producció de vi és de 25.000 litres anuals. Distribueix entre el 70 i el 80% de la seva producció a Mallorca.

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipem per l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

Unes 6.000 persones donaren vida a la VII Diada reivindicativa per la Llengua i l'Autogovern, coordinada per l'Obra Cultural Balear i que se celebrà l'horabaixa de dissabte 5 de maig de 2001 a ses Voltes de Palma, per exigir un 'Pla de Xoc per la Llengua'; que es faci efectiva i extensiva l'aplicació completa de la Llei de Normalització Lingüística, 15 anys després que s'aprovàs per unanimitat al Parlament de les Illes Balears; que es compleixi en la seva totalitat l'acord programàtic cultural i lingüístic del Govern del pacte de progrés i nacionalista, ara que fa dos anys de l'arribada al Consolat

de la Mar, que es possibiliti als nousvinguts el coneixement i l'ús social de l'idioma; com també que l'Estat retorni tot allò que deu a les Balears. Aquestes foren les idees principals que plasmà l'intel·lectual menorquí Joan Francesc López Casanovas en el manifest que llegí davant l'auditori. Per setè any consecutiu, la Diada serví per fer sonar l'alarma davant la preocupant reculada de la utilització del català en tots els àmbits i activitats de la vida social illenca. Joan Bibiloni recità un fragment extret de la *Lletra de convit* de mossèn Antoni Maria Alcover.

L'acte central reivindicatiu el presidí un globus aerostàtic que enlairà el lema de la VII Diada, "Sí a un Pla de Xoc per la Llengua", la mateixa reclamació que els milers de persones que ompliren ses Voltes agitaren individualment mitjançant un globus de còmic en què cada un escriví el seu nom, poble, o entitat al qual representava. Aquest missatge fou escoltat amb molta atenció per part del president de les Illes Balears, Francesc Antich, el rector de la Universitat de les Illes Balears, Llorenç Hugueta, el secretari general de la Unió General de Treballadors (UGT), Lorenzo Bravo, i el seu homò-

leg de Comissions Obreres (CCOO), Josep Benedicto, entre d'altres, els quals també formaren part de la multitud que digué el seu "Sí a un Pla de Xoc per la Llengua".

Però els actes reivindicatius es barrejaren amb el caire més lúdic i festiu, que també caracteritzà aquesta jornada, encetat pels més de 100 centres escolars que participaren a la XVII Trobada d'Escoles Mallorquines, amb la decoració de l'escenari de ses Voltes amb cintes, des de primera hora de l'horabaixa, la qual cosa demostra

la força i vitalitat d'aquest moviment social illenc. La imaginació i la plasmació física de les rondalles correu a càrrec de la desfilada del cercavila complet dels personatges d'aquests contes populars creats per l'escultor artanenc Pere Pujol, que per primera vegada recorregué els carrers de Palma. Els tambors barcelonins del grup Atabalament i de la colla pòblera Albopàs, ambdós sota la direcció del mestre percussionista català Jaume Vendrell, obriren pas als protagonistes dels relats de mossèn Antoni M.

Alcover des del passeig del Born fins a ses Voltes.

Els Castellers de Mallorca qu aixecaren i descarregaren d'un quatre de set amb agulla, la bona teca gràcies a la degustació gratuïta de Producte Balear i la bona música tradicional a càrrec d'Herbes Dolces, com la rockera d'Antònia Font, no faltaren a la cita anual de l'OCB per la Llengua i l'Autogovern.

En portada

Un any més la Diada per la Llengua i l'Autogovern que organitza anualment l'OCB tingué una gran repercussió en els mitjans de comunicació de les Illes Balears, Catalunya i el País Valencià. Els quatre diaris mallorquins seleccionaren la jornada ludicoreivindicativa de l'OCB per obrir les seves edicions de diumenge 6 de maig del 2001 com a notícia i fotografia principal de portada. Així, *Diari de Balears* titulà "Antich anuncia a la Diada la creació d'un pla de xoc en defensa del català", dedicant a la VII Diada quatre planes, editorial i un article d'opinió. *Última Hora* subratllà que "Más de 4.000 personas exigen un plan de choque en defensa del catalán", per cobrir aquest esdeveniment utilitzà tres planes i un article d'opinió. *Diario de Mallorca* remarcà que "Antich anuncia que el Govern tomarà medidas para preservar el catalán", explicant en dues planes el contingut de l'acte, editorial i un article d'opinió. *El Mundo-El Día de Baleares* destacà que "Casi cuatro mil personas piden en Ses Voltes un plan de choque para potenciar el uso del catalán", utilitzant una plana i un article d'opinió a la mobilització de l'OCB.

Els rotatius catalans també plasmaron a les seves planes la incidència de la VII Diada per la Llengua i l'Autogovern. *L'Avui* reflectí a portada "Milers de manifestants per la llengua a València i Palma, mentre que en l'interior a tota plana ressenyà "Palma

viu un clam a favor de la normalització de la llengua". *La Vanguardia* assenyalà "Multitudinària concentració a favor del uso del catalán en Baleares". L'edició catalana d'*El País* recollí "Miles de personas se manifiestan en Palma en defensa del catalán". A més a més, molts de diaris de la resta de l'Estat espanyol feren ressò d'aquesta festa gràcies a la crònica i fotografia realitzades per l'agència d'informació Efe.

Així mateix, el setmanari valencià *El Temps*, edició del 8 al 14 de maig del 2001, narrà en dues planes la manifestació per la Llengua i l'Autogovern sota el títol "Antich assumeix la reivindicació de la Diada de l'OCB". També la televisió i la ràdio estigueren presents a la Diada. Els informatius de *Canal 4*, *Telenova*, *TVE* i *TV3* també destacaren aquest esdeveniment,

igualmente que *Catalunya Ràdio*, *COPE Mallorca*, *Onda Cero*, *Ràdio Jove*, *Radio Mallorca-Cadena Ser*, *RNE* i *Última Hora Ràdio*. El diaris d'*Internet Mallorcarweb* i *Vilaweb* també la cobrien.

Cal fer un especial esment sobre el gran ressò mediàtic que tingué la VII Diada per la Llengua i l'Autogovern en els diferents mitjans de comunicació del territori de parla catalana. Explicitament les primeres informacions sobre els objectius i continguts aparegueren a mitjans dels mesos d'abril, i el seu impacte posterior s'ha mantingut fins al dia d'avui.

Manifest per Un Pla de Xoc

Palma, dissabte, 5 de maig de 2001

Joan Frances López Casasnovas.

La defensa de la llengua i de l'autogovern és un acte de profunda responsabilitat democràtica. Un any més hem omplert els carrers de ciutat responant a la crida de l'Obra Cultural Balear per manifestar la nostra voluntat de vida.

Volem viure, com a mallorquins, en català. Volem ben viva la llengua del nostre poble.

Però, avui i aquí, la situació de la llengua, el nostre principal signe que ens identifica com a poble, és precària.

Al marge de l'extensió del coneixement del català, és el seu ús social que recula, especialment a les zones urbanes i entre la joventut, i empès per l'enorme influència de nouvinguts als quals no es fa possible el coneixement i l'ús de l'idioma. Aquest retrocés s'ha d'aturar, superant tots els entrebancs interns i externs a les Balears.

Hi ha una ofensiva uniformitzadora revifada pel Govern central que dificulta el restabliment del català com a llengua de ple ús, i la capacitat defensiva del nostre sistema autonòmic és feble, malgrat la voluntat que alguns hi posen.

¿Què ha fet l'Estat amb el compromís "d'especial respecte i protecció del patrimoni cultural" que representen les llengües espanyoles diferents del castellà segons estableix la constitució? ¿O és que el Govern central fa res semblant a implantar arreu d'Espanya polítiques que difonguin la realitat pluricultural, plurilingüística i plurinacional de l'Estat? És un fet que les Llei i l'actuació del seu Govern, començant per l'a-simètric article 3 de la Constitució, no protegeixen amb igual vigor el castellà i el català.

El Govern central ha anunciat recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei de Comerç, i altres disposicions aprovades pel nostre Parlament. Estarem alerta i reaccionarem amb contundència: la convivència no es pot construir sobre la desigualtat i la injustícia.

Encara que alguns fal·laços ho neguin perquè els dona la reial gana, les contínues imposicions espanyoles contra els drets humans, lesives a les llengües i cultures no castellanès de l'Estat, han estat una constant històrica i malauradament no han acabat. A les Balears, fa 15 anys que es va aprovar per unanimitat la Llei de la Llengua, i encara que la normalització lingüística ha avançat a les nostres Illes, som a l'espera que el text que va entrar en vigor el 1986 es faci efectiu i extensiu en la seva totalitat.

El Govern del Pacte de Progrés ho inclou al seu programa. dos anys després, el que s'ha fet fins ara no és suficient per frenar l'arraconament de l'ús del nostre idioma. La llengua no ha de ser tan sols cosa d'una conselleria.

Per aquestes raons, exigim d'una vegada per totes que s'apliqui

un pla de xoc, liderat pel Govern de les Illes Balears: amb implicació dels presidents i tots els membres d'aquest govern, dels consells insulars i dels ajuntaments, en especial els de Palma i Calvià.

No oblidam, però, que una política institucional democràtica i de progrés avançarà en la mesura que cerqui i obtengui més i més suport ciutadà. més i més, si ens referim a la llengua, el mitjà que tenim per comunicar-nos i expressar-nos en cada un dels àmbits de la societat. Ens afecta a tots, els nascuts aquí i els vinguts de fora, tots ens hi hem d'implicar.

Una llengua, una cultura, un territori i la gent que hi viu i se'n sent, amb els valors suprems de la democràcia, la llibertat, els drets humans, la tolerància: vet aquí una pàtria raonable; aquest és el model que ens ha fet històricament un poble obert, integrador, solidari.

Per continuar essent així, reclamam que l'Estat retorni tot allò que deu a les Balears. Necessitam autonomia financera, tenim dret a gestionar els nostres propis recursos, volem exercir el noble sentit de la solidaritat de l'única manera possible, açò és, determinant la nosaltres mateixos. Prou imposicions que ens collen, i tots els traspassos amb finançament just.

I volem més autogovern. La millor manera de no equivocar-se és decidir. No esperar el futur, sinó fer-nos-lo a mida. Tenim el dret inalienable a aquestes aspiracions tan justes. Tenim el deure inexcusable de proclamar-les i exigir-les. No defallim. Avui no hi pot haver democràcia sense respecte als drets nacionals dels pobles. I avui, dissabte, 5 de maig de 2001, hem demostrat una vegada més, per si qualcú en dubtava, que aquest poble nostre té dignitat.

Joan Francesc López Casasnovas

Ses Voltes, Palma, dissabte, dia 5 de maig del 2001

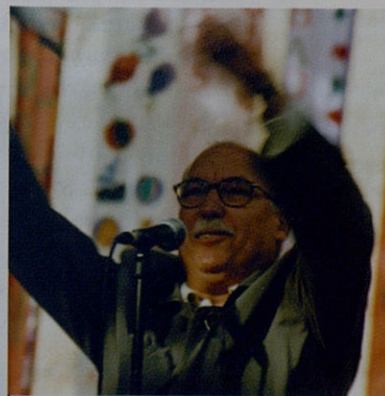
La Llengua

Cops blaus té, i qualque trau,
i escarrinxades, i peladures, i
qualque os fora del lloc, i
qualque membre mig baldat o
afollat; perquè i sabeu de quina
manera l'han fiblada i
botxinejada! No; com no l'han
retuda, com no l'han
arronsada, ja no la mataran.
La seva vida, per tort que
venga an els seus contraris,
està assegurada i ben
assegurada; el camp és seu: la
victòria és seva.
Sí; tot el mal, tots els cops,
totes les farides que li han
fetes, deixapareixeran, se posarà
bona de tot, xalesta i sana com
un gra d'ai, si, com a bons
fills, li tenim l'esment que li
devem, si nos ne cuidam
segons ella s'ho mereix, si li
aplicam els remeis que
pertoquen, que tots estan en
la nostra mà.

Antoni M. Alcover

Lletre de convit (1901)

Llegit per Joan Bibiloni, actor, en homenatge a "L'home de combat". Ses Voltes, Palma, dissabte, dia 5 de maig del 2001.

Joan Bibiloni.

Diu sí a un Pla de Xoc

Un cop l'actor de teatre Joan Bibiloni acabà de recitar un fragment de la *Lletra de convit* de mossèn Antoni Maria Alcover, l'intel·lectual menorquí Joan Francesc López Casanovas llegí el manifest de la VII Diada en defensa de l'idioma i l'autogovern. Tots els assistents, unes 6.000 persones, agafaren el seu globus de còmic per dir i exigir un 'Pla de Xoc per la Llengua', el total compliment de la Llei de Normalització Lingüística, l'accés dels immigrants al coneixement i a l'ús del català, com també que l'Estat retorni tot allò que deu a les Balears.

La colla dels Castellers de Mallorca aixecaren i descarregaren

un quatre de set amb agulla, que arrabassà l'aplaudiment dels assistents mentre la multitud esperava que l'acció simbòlica-reivindicativa s'iniciàs.

Els joves foren els primers a posar-se mans a l'obra per muntar els objectes reivindicatius amb què les persones que ompliren el recinte de ses Voltes reclamaren que s'aturi la reculada de l'ús social del català a les Balears. Aquest dispositiu estava format per un globus de còmic de cartró en el qual es llegia el lema principal i les altres demandes de la VII Diada (a més es podia escriure el nom de la persona que el portava, poble o entitat), i per un mànec, del mateix material, de 35 centímetres per subjectar-lo.

l'Autogovern tinguessin el seu dispositiu reivindicatiu. Fins a 150 voluntaris de Joves de Mallorca per la Llengua, escoltes i antics escoltes, membres de les delegacions i personal de l'OCB, Arpellots, com també altres col·lectius, participaren en el muntatge dels milers de globus de còmic.

El president de l'OCB, Antoni Mir, i altres membres de l'organització, no dubtaren un minut a ajudar a construir els objectes reivindicatius i feren seva la dita que Xesc Forteza proposà a la I Diada a l'any 1995: "No te quedis mans plegades mallorquí, que les coses no s'arreglen aixuxí". Deu taules com aquesta, distribuïdes per ses Voltes, foren necessàries perquè els 6.000 assistents a la VII Diada per la Llengua i

per la llengua

Els membres del Govern del Pacte de Progrés també assistiren a la VII Diada per la Llengua i l'Autogovern. L'escenari estava decorat amb més de 100 cintes, que corresponien a altres 100 centres escolars que participaren a la XVII Trobada d'Escoles Mallorquines, la qual cosa demostra la força i vitalitat d'aquest moviment social illenc.

El mestre percussionista català Jaume Vendrell (a l'esquerra de la imatge) dirigí el grup de tamborers barcelonins Atabalament i la colla pòblera Albopàs. Aquesta trentena de percussionistes marcaren amb el seu so l'acció reivindicativa, que es barrejà amb l'arc de Sant Martí que formaven les cintes de les Escoles Mallorquines.

El més petits agafaren les reivindicacions de l'OCB pel mànec i feren veure que ells també donaven suport a la nostra llengua i a la nostra cultura.

El cercavila de Pere

L'escultor artanenc Pere Pujol ha donat vida al llarg de quaranta anys a més de trenta personatges sorgits de les rondaies mallorquines que recollí mossèn Antoni Maria Alcover i que il·lustrà Francesc de Borja Moll. Aquest multitudinari cercavila, juntament amb el gegant i la geganta de Cort, desfilà complet per primera vegada pels carrers de Palma (partí del passeig del Born a les 17.45 hores, passà per la plaça de la Reina, l'Hort del Rei, i finalitzà a Ses Voltes sobre les 18.25 hores) amb motiu de la VII Diada per la Llengua i l'Autogovern. La direcció del passacarrer recaigué en el promotor de cultura popular Antoni Torrens. La gran novetat foren els sis enormes dimonis que sobre unes plataformes aterriren els ciutadans de Palma.

Xeremies, flaviols i tambors obriren el pas al cercavila de Pere Pujol. Així, la treintena de personatges de les rondaies mallorquines desfilaren al ritme de la música popular illenca.

Sa filla de la Lluna i del Sol també formen part de la imagerie popular de les històries orals que compilà mossèn Alcover. Sens dubtes unes de les figures que més aplaudiments reberen del nombrós públic que gaudí del cercavila de Pere Pujol.

Les jaies lletges amb semblança de bruixes, com deixen entreveure les graneres i els mussols, despertaren les rialles dels espectadors del cercavila, tot i que ningú es volgué apropar per si aquest parell d'angelets mostraven senyals de vida a cops de granera.

Pujol

Els dimonis aterriren els més menuts amb les seves dents i els seus ullals amenaçadors. Les banyes punxarrudes, les cabelleres llargues, la seva pell negra impregnada de sang i les seves ungles com a ganivets els convertien en els personatges més observats del cercavila. La repulsió i l'atracció popular concentrades en aquestes satàniques figures.

Na Joanota amb la seva coa d'ase creà sensacions de rebuig entre els centenars d'espectadors que seguiren el cercavila des del passeig del Born fins a ses Voltes.

En canvi, el personatge d'Es nas de dos pams provocà rialles malicioses entre els homes i les dones. Per què serà?

La dolça i angelical Magraneta marcà el to celestial del cercavila. Els tretze canalobres que duia el pas de na Magraneta han estat duits especialment des de Sevilla. Més endarrerits es trobaven la geganta i el gegant de Cort.

Música, teca i paradetes

La part més lúdica i festiva de la VII Diada per la Llengua i l'Autogovern anà a càrrec del grup musical de ball de bot Herbes Dolces que provocà els balladors perquè sortissin a dansar, i del grup pop-rock Antònia Font. Els milers d'assistents també gaudiren d'una degustació gratuïta de Producte Balear. A més, pogueren comprar els diferents articles que s'oferiren a les paradetes que es muntaren per a aquesta ocasió.

El grup Herbes Dolces amb les seves cançons mallorquines animà a ballar el públic, a un escenari multicolor gràcies a les cintes dels centres adscrits al Moviment d'Escoles Mallorquines.

La bona teca, el bon vi i refresc feren les delícies de les 6.000 persones que passeren per ses Voltes l'horabaixa de dissabte 5 de maig del 2001.

Camisetes, gorres, mocadors, llibres, adhesius, entre d'altres, es pogueren adquirir en les diferents paradetes que envoltaren el perímetre de ses Voltes.

Agricultura ecològica, en els plans d'estudis de la UIB

ANA ALEMANY

Ara, emperò, és molt alt el percentatge d'estudiants universitaris als països del Primer Món, i crec que el nostre és un dels que gaudeix d'una taxa més alta en aquest sentit.

Pot ser que sigui per això que la Universitat visqui més de cara a la societat que l'envolta: moltes vegades es planteja els estudis que s'han d'impartir en funció de les demandes socials, i a l'hora de fer investigació es prioritzen les recerques aplicades, és a dir, aquelles que d'alguna manera es dediquen a resoldre determinants problemes o a donar solucions concretes.

Respecte a la investigació, alguns dels professors de la Universitat de les Illes Balears som membres fundadors de la Sociedad Española de Agricultura Ecològica, que va començar a fer camí ara fa uns vuit anys. Participam activament en els congressos que aquesta societat organitza cada dos anys presentant-hi comunicacions sobre els resultats de la recerca que realitzam. Els temes més complexos i problemàtics quant a la producció agrària ecològica estan relacionats amb la fertilització i la lluita contra les plagues, assumptes sobre els quals principalment tractam en la nostra investigació.

Per exemple, hem dut a terme estudis sobre la fertilitat del sòl. Als darrers anys s'han realitzat experiències per avaluar la fertilitat de les terres a finques d'agricultura ecològica de les Illes Balears. A partir d'aquesta informació es poden establir propostes concretes per mantenir o millorar la capacitat productiva d'aquestes. Com que l'agricultu-

ra ecològica dóna molta importància a la vida microbiana del sòl, dins d'aquesta línia s'ha iniciat un estudi de les relacions que existeixen entre l'activitat biològica i la capacitat productiva de les terres agrícoles.

També investigam sobre l'aigua de reg. A les nostres illes l'aigua és el principal factor limitant de la producció agrària. Conèixer les característiques de l'aigua de reg i les implicacions que pot tenir dins la pràctica de l'agricultura ecològica és un dels objectius de la nostra recerca.

La UIB, així mateix, realitza un estudi d'alternatives a la lluita convencional de plagues, especialment contra la mosca mediterrània de la fruita (*Ceratitis capitata*), la mosca de l'olivera

Aquests darrers anys la Universitat està canviant arreu del món perquè, com sabem, fins no fa gaire temps la gent que hi tenia accés era una minoria.

L'agricultura ecològica contribueix a retornar l'equilibri a l'entorn.

(*Bactrocera oleae*) i la processionària del pi (*Thaumetopoea pityocampa*). En aquest sentit es va llegir a la nostra universitat una tesi doctoral sobre l'estudi de la biologia i el cycle vital de *C. capitata* a Mallorca, com una

important, per la qual cosa des d'aquí volem felicitar aquesta Conselleria per la sensibilitat que demostra envers la producció agrària ecològica.

Pel que fa al punt de vista docent, podem presumir del fet que la Universitat de les Illes Balears va ser la primera a l'Estat espanyol que va incloure l'Agricultura Ecològica als

L'aspecte formatiu adreçat a productors i pagesos és molt important

bona base per plantejar-hi el control integrat. Es varen iniciar una sèrie d'experiències amb nous atraients alimentaris per a les femelles, amb la qual cosa es continua en l'actualitat, en què hi ha un projecte conjunt amb tretze països d'arreu del món que pateixen problemes ocasionats per les mosques de la fruita. De fet i concretament a Sóller, ja hem comprovat l'eficàcia del trampeig massiu de *Ceratitis capitata* amb aquest tipus de substàncies alternatives, de manera que n'hi ha algunes que s'han inclòs entre el material subvencionat per la Conselleria d'Economia, Agricultura, Comerç i Indústria del Govern de les Illes Balears. Aquesta és una passa

seus plans d'estudis. Des de ja fa cinc anys els alumnes de Biologia la poden triar com una assignatura optativa, i qualsevol estudiant d'una altra carrera d'aquesta universitat la pot cursar com a matèria de lliure configuració. En la seva docència hi intervenim tres professors de diferents especialitats (Fisiologia Vegetal i Zoologia), per tal d'enfocar justament els diversos aspectes que s'han de tractar, com ara la gestió correcta del sistema agrari, el sòl i la seva importància, el control de plagues i malalties, la salut de la planta i la reglamentació vigent en l'agricultura ecològica.

Per als alumnes de postgrau, la Universitat de les Illes Balears

ja ha organitzat en dues ocasions un màster en producció agrària ecològica, el segon dels quals s'imparteix actualment. A més de les classes teòriques, es fa un nombre molt alt de treballs pràctics: conreu d'hortícoles, compostatge, i fins i tot enguany els alumnes s'han animat a criar pollastres i gallines i a engreixar un porc per tal de fer sobrassada ecològica.

Consideram, emperò, que és molt important l'aspecte formatiu adreçat sobretot a productors i pagesos, per la qual cosa s'han de continuar potenciant cursos, així com conferències o taules rodones, a fi que hom tingui a l'abast els coneixements adients. Per exemple, pel que fa a la lluita contra les plagues s'hauria de comptar, sempre que sigui possible, amb la utilització dels seus enemics naturals, és a dir, els insectes depredadors i els anomenats parasitoides (comercialitzats per algunes firmes), per tal de dur a terme un control biològic. En realitat així és com funciona la natura, controlant-se unes poblacions a les altres.

Un altre tipus de lluita altament específica i amb la qual ja s'obtenen molts bons resultats arreu del món, per suprimir determi-

A la UIB fan molts de treballs pràctics, com criar pollastres i gallines i engreixar un porc per fer-ne sobrassades. A la foto, aus de la finca de Joan Massanet, d'Ariany, dedicada a la producció d'ous.

nades plagues, és amollar massivament mascles estèrils de l'espècie que es vol controlar. Tal vegada hauríem de començar a parlar d'aquest tema amb relació a la mosca mediterrània perquè a València, és a dir ben a prop de nosaltres, ja s'ha programat el muntatge d'una biofàbrica on es produiran mascles estèrils de la mosca mediterrània. Hem de saber que a les Balears comptam amb un bon avantatge a l'hora de plantejar la supressió d'una plaga, perquè precisament a les illes Balears és fàcil controlar (o hauria de ser-ho) les introduccions i les reinfestacions.

Per acabar voldria remarcar que la gestió agrària ecològica no és senzilla, ni es pot arribar a fer correctament sense una bona base de coneixements. Hem de mentalitzar-nos que aquest tipus de concepció global del sistema agrari –potenciat cada cop més per la Unió Europea, per tal d'aconseguir respectar al màxim els ecosistemes i poder consumir productes lliures de subs-

Els temes més complexos quant a la producció ecològica estan relacionats amb la fertilització i la lluita contra les plagues.

tàncies tòxiques— és fins i tot més complexa que la gestió integrada. La producció agrària ecològica és una gestió integrada, però a més a més amb una sèrie de limitacions reglamentades, que contribueixen a retornar l'equilibri a l'entorn.

**Ana Alemany és professora titular de Zoologia i representant de la UIB a la Junta Rectora del CBPAE.*

En els darrers anys, la UIB ha realitzat experiències per avaluar la fertilitat de les terres a finques de les Balears. A la imatge, finca de Petra.

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demaneu informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

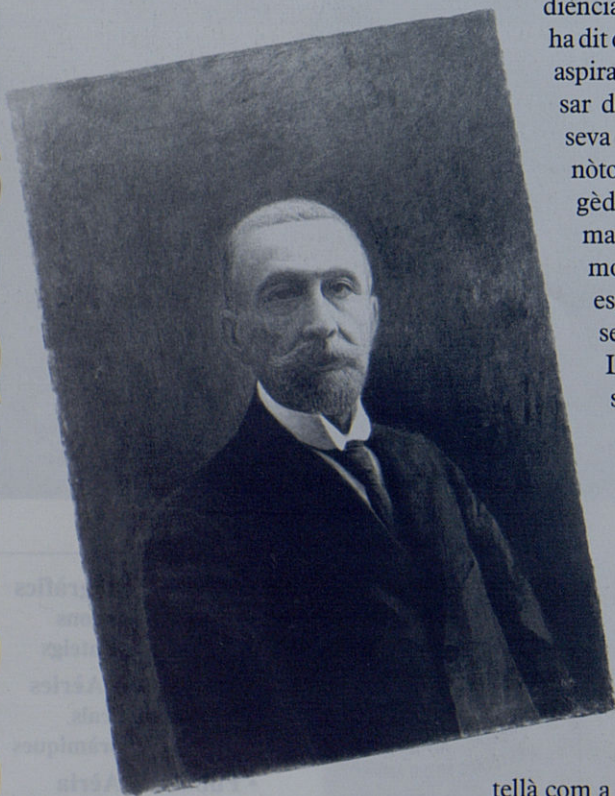
- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

Joan Alcover

Ordre, contenció, pulcritud i humanitat

BÀRRARA SAGRERA

Semblança

Joan Alcover i Maspons va néixer a Palma el 3 de maig de 1854 i morí el 25 de febrer de 1926, ara s'ha commemorat el 75è aniversari del seu traspàs. El seu nom ens evoca paraules com ordre, contenció, pulcritud i humanitat. Aquests són els trets que defineixen la seva vida i la seva obra.

Es llicencià en Dret a Barcelona i acabada la carrera tornà a Mallorca. Exercí d'advocat una curta temporada ja que el 1886 es convertí per oposició en relator de l'Audiència Provincial. Josep Pla ha dit que era una persona que aspirava, abans que tot, a passar desapercebuda i que la seva va esser una vida monòtona i grisa. Una gran tragèdia familiar l'havia de marcar profundament: la mort de la seva primera esposa i de quatre dels seus cinc fills.

La seva obra poètica s'inicia pels volts de 1872. Aquests primers anys usa indistintament el castellà i el català, però a poc a poc es decantarà pel castellà. Aquesta tria s'emmarca en el costum arrelat dins la societat mallorquina de l'època de concebre el castellà com a llengua de bon to. Per altra part, la seva adhesió i el seu compromís amb la Renaixença no li exigien gaire més.

Fins al tombant de segle Alcover

serà un típic intel·lectual de província que es recrea en el joc literari d'artifici. La seva poesia és elaborada, correcta, però buida. Inspirada en els autors postromàntics espanyols de finals del segle XIX, sovint parteix de models mediocres i esdevé per això llibresca, artificial. Una producció que, en definitiva, situava Alcover ben lluny de convertir-se en el poeta consagrat que avui lloam. Malgrat tot, publica fins a cinc llibres de poemes en castellà: *Poesías* (1887 i 1892), *Nuevas poesías* (1892), *Poemas y armonías* (1894) i *Meteoros* (1901).

Paral·lelament a aquesta activitat poètica inicia la seva carrera política al costat del seu gran amic Antoni Maura. Aquesta carrera es va veure culminada, però també estroncada, en esser elegit diputat a Madrid. Tanmateix aquest càrrec ben poc li duraria i decebut tornà a Mallorca: «No val la pena —deia Alcover mateix—. Vaig comprendre que no hi havia res a fer.» Aquests fets passen el 1893 i a partir d'aquest moment la seva adhesió al maurisme serà pur compromís.

S'ha parlat molt dels motius de la conversió d'Alcover, uns crítics ho han atribuït a la tragèdia personal que assolà la vida del poeta, d'altres ho han atribuït a la crisi de les idees polítiques que l'autor havia defensat, d'altres a la seva frustració pel modest èxit assolit com a poeta en castellà, d'altres a un pur oportunisme. Segurament cada un d'aquests motius va tenir la seva importància, i tot plegat va abocar el poeta a donar una nova orientació a la seva

concepció estètica. La tragèdia familiar l'obligava a cercar un mitjà d'expressió a través del qual pogués canalitzar el seu dolor més profund i sincer. Però les seves expectatives en l'àmbit polític espanyol també s'havien ensorrat i cada cop se sentiria més lluny del maurisme i més acostat al projecte normalitzador que es desenvolupava a Catalunya.

L'incipient projecte de recuperació nacional iniciat amb la Renaixença ara, al tombant de segle, apareixia perfectament articulat i canalitzat. No és estrany doncs que Alcover s'hi pogués sentir còmode. És per aquest motiu que crec justificat parlar del canvi d'actitud d'Alcover envers la llengua com un reflex d'aquest procés de maduració del projecte nacional català, en el qual ell també deixarà sentir la seva veu exposant en nombrosos actes i conferències la seva particular concepció de l'art.

Sembla ser que devers el 1903, després d'un període de vacil·lacions, el poeta abandona definitivament el castellà en la seva producció. En català són els dos llibres que l'han consagrat: *Cap al tard* (1906) i *Poemes Bíblics* (1909). La presència dels éssers estimats recentment perduts serà una constant d'aquesta poesia. És una poesia d'un lirisme molt accentuat i d'un marcat to elegíac. S'ha dit que Alcover arriba a convertir el seu dolor en una ètica humana, sense caure mai en dramatismes. Llompart ha dit: «Es tracta d'un exemple perdurable de com la màgia purificadora de l'art pot sublimar el dolor fins a convertir-lo en suprema bellesa.»

Uns versos sincers, essencialment humans, que neixen de l'observació de l'entorn. La realitat que hi apareix és sublimada i convertida en símbol. Art i vida són inseparables. Es proclama

defensor d'un art utilitari que sigui capaç d'arribar a l'ànima de la societat. S'apropa a la concepció messiànica de l'art proclamada pels modernistes, però se n'allunya en defensar una poesia que defuig l'individualisme aristocràtic i sectari.

Aquesta particular concepció de l'art farà que, tot i esser coetani i company dels autors modernistes, la seva poesia esdevingui diferent. Una poesia que recull l'herència lingüística de Marià Aguiló, basada en l'ús de la llengua popular dignificada, que rep la influència del Modernisme, sobretot de Rusiñol i de Maragall, i que serà model de Carner i dels noucentistes. Una poesia que juntament amb la de Costa esdevindrà model dels poetes mallorquins que produiran la seva obra en els primers cinquanta anys del segle XX. I és que no podem parlar d'Escola Mallorquina sense tenir en compte l'obra de Costa i Alcover.

La influència que exercí Alcover en l'obra d'autors tan diversos posa de manifest la seva qualitat al marge d'escoles i corrents. De caràcter conciliador i amable, casa seva es convertí en un important focus de cultura en reunir cada diumenge intel·lectuals d'ideologia i tarannà molt diferent, i assumeix el paper de vincle de cultura dels sectors intel·lectuals de Catalunya i de Mallorca. Admirat i reconegut per tot hom, va gaudir d'un gran prestigi social i va saber guanyar-se l'afecte de tots aquells amb qui tractà. És fàcil comprendre doncs que s'hagi convertit en un mite dins la història de la literatura en català.

A dalt, saló de la casa de Joan Alcover al carrer de Sant Alonso de Palma, avui propietat de l'OCB.

Sobre aquestes línies, diploma que acredita el poeta com a participant al I Congrés Internacional de la Llengua Catalana celebrat el 1906.

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

Entrevista

FOTOS: Sebastià Terrasa

Joan Triadú

«Llegir és com viure i una garantia de la individualitat»

ANTONI OLIVER

**Joan Triadú
(Ribes de Fresser,
1921), professor i crític
literari, té una
biografia extensa
dedicada a la literatura,
a l'ensenyament i a les
institucions culturals
adreçades a construir
el país, des de la
postguerra fins ara.**

Pensa que els criteris sobre el que ha de ser bo per a Catalunya han de ser els mateixos que per a la resta del món, culturalment i literàriament parlant, perquè, si passàs el contrari, si s'agafassin uns criteris només per a una situació, es farien passes enrere. Amb aquests esperit de servei cultural al país, durant molts d'anys ha fet crítica literària i pedagogia, que li semblen inseparables. Apassionat de la lectura i de la cultura, ha viscut en la seva pròpia ciutat dels llibres d'una manera intensa. No debades diu, rotundament, que llegir és com viure.

Triadú vingué a Palma amb motiu de la celebració de l'Eurocongrés, el passat dia 16 de maig, del qual fou president.

—Per què s'ha de llegir, per ser millor, per conèixer la realitat?

—M'he dedicat a l'ensenyament i a partir d'un moment determinat, en algunes escoles, em deixaren fer la classe de literatura així com jo volia i era, precisament, fer llegir. Fer agafar el gust per la lectura, que els alumnes agafin el costum de llegir i, a partir d'aquí, que s'apregui literatura, com una experiència de la seva pròpia lectura. Als meus alumnes els preparava unes fitxes de lectura, sobretot de lectures contem-

porànies. La lectura és la garantia de la individualitat. Moltes altres activitats culturals són col·lectives: teatre, música, etc., i la lectura és una activitat individual que a vegades costa una mica perquè a la persona li costa quedar-se sola. Estar amb un llibre és una manera d'estar amb un mateix i a la vegada d'estar amb un altre i amb uns temes, uns personatges, unes reflexions, i és un mirall que torna al lector la seva personalitat i, alhora, una forma de reflexió moral, espiritual, crítica i social. En definitiva, s'ha de llegir, perquè llegir és com viure.

—Bloom diu que llegir ens fa més savis.

—Bloom és l'autor que ha teoritzat el cànon.

—Sí, que en pensa, del cànon de Bloom, no trobau que té una fixació per Shakespeare?

—Sí, però el que ha fet ell, tal vegada no amb tants de coneixements, es pot fer i cadascú es pot fer el seu propi cànon. Tot-hom es pot fer la seva pròpia idea de la lectura. Aquí, a Catalunya, hi ha una orientació de tradició de lectures molt genuïna que es manifesta amb el llibre de Carles Soldevila, *Què cal llegir*. I Soldevila demostrava com s'havia d'arribar

a un coneixement de la literatura i feia el seu cànon particular i estava basat en les lectures de l'època. Això és un exercici com un altre que no està malament. Crec que Bloom té raó quan qualifica la nostra època de caos, perquè el cànon fins a mitjan anys vint li funciona, però des que salta a la

ra ha arribat l'edat caòtica, que no és un terme pejoratiu, sinó que indica que el pluralisme i la singularitat que ha agafat cada autor i el procés de la civilització, que ha arribat a un punt que fa difícil la manifestació clàssica, fan que no sigui fàcil establir cànons.

«Camus és un autor que supera el pas del temps»

palestra Joyce, Kafka, que donen caràcter al segle XX, es troba que no hi ha les figures. Avui ens diuen que esmentem quins són els escriptors actuals millors, i no sabem què dir perquè no està tan marcat com en altres temps. Fins a la primera meitat del segle passat i més enllà era fàcil, però a mesura que avancem sembla com si tot es dispersés i després de l'edat democràtica de la lectu-

—El problema és la dificultat de canonitzar, perquè no hi ha perspectiva i menys amb aquests criteris. Per exemple, parlar de Camus quaranta anys després de la seva mort és tenir una perspectiva i hi ha autors que superen el pas del temps, com és aquest cas. Hi ha autors que al cap d'un temps surten i ho fan tal vegada amb una altra lectura, però l'autor és aquí

—Bloom inclou molts d'autors que qualifica d'apocalíptics i això tal vegada sigui difícil de trobar.

i aquests són els que es converteixen en clàssics. Un clàssic és aquell autor que cada dues generacions aporta una nova lectura. Quan llegeixo Camus ara no ho faig amb la mateixa lectura de fa quaranta anys, perquè tinc unes experiències diferents i connecto amb uns punts diferents de la seva obra. Llegir *La Divina Comèdia* o Shakespeare avui és connectar amb altres coses que un home de fa cent anys.

—Vàreu traduir sonets de Shakespeare.

—Sí, Shakespeare, per a Bloom, és la pedra de toc, és com el patró or.

—Té vigència Camus enfront de Sartre?

—A mi m'interessa més Camus, perquè Camus té la capacitat d'instal·lar-se en el dubte i això és molt important per a l'home modern. Sartre no treballa des de la llibertat ni creu en la llibertat, això fa que part de la seva obra hagi quedat encasellada. Treballa des d'una postura militant i, en el cas de Camus, Sartre va ser molt injust. El grup de Temps Moderns va fer molt de mal a Camus, perquè Camus defensava la veritat i ells no deien la veritat. Sartre sap el que passa als països comunistes i, en bona part, continua per aquí, amagant els fets i això afecta un intel·lectual. Camus és un desplaçat dins el món francès. És un *pied noir*, fill d'una gent illenada que és lluny de la seva terra. La seva mare procedeix de Menorca, i ell aprèn el francès, i escriu un francès après, clàssic, molt vigorós, però no és el francès de l'home que el parla cada dia, és incapaç d'escriure en una forma popular. Això el fa un desplaçat i a l'*Estranger* ja es manifesta en aquest sentit, l'estranger és ell, perquè no acaba mai d'adaptar-

se al món de París, per molt que l'afalaguin. D'altra banda, és un idealista que ho espera tot de l'alliberament de França i espera un canvi social total, que no es produeix. Llàstima que morís tan jove. *El primer home*, autobiogràfica, és una meravella.

—El mite de Sísif és un llibre extraordinari.

—Per als catalans el mite de Sísif és una lliçó, perquè sembla que en arribar a dalt la pedra cau i hem de tornar a pujar, és una imatge que em sembla del nostre temps i de la nostra vida com a catalans.

—És clar que canonitzarieu Camus, però quins altres autors us agraden?

—A part dels autors que he treballat més i parlant d'estrangers hi ha una autora que jo destacaria, és Marguerite Yourcenar. La vaig conèixer i he llegit tota la seva obra. Vaig fer tot el possible perquè fos traduïda al català. Era de la part valona de Flandes, però ella va ser educada en francès, i no en flamenc, i es va convertir en una escriptora belga en francès. Aquest fet més la seva homosexualitat la va portar a viure en una illa de la costa est d'Estat Units d'Amèrica. La seva idea era la de la humanitat. M'escrivia postals i posava «humanitas, libertas». Ella patia la injustícia humana. Li vaig enviar la traducció que jo havia fet de Píndar al català, perquè ella havia escrit una biografia de Píndar. I per això

em va voler conèixer i quan va passar per Barcelona em va enviar un missatge i ens coneguérem. Ens veiérem en un cafè, era encara plena dictadura franquista, i jo li explicava la situació que teníem aquí a Catalunya, anant alerta, mirant si algú escoltava. I em deia «per què mires?» i jo li havia de dir que no era

aquest un país en què es pogués dir segons què i que s'havia d'anar alerta. Després continuarem escrivint-nos i tenint una relació. M'agrada també Kafka, tots els autors moderns, perquè llegir ha estat per a mi com viure, un llibre meu es titula *Llegir com viure*, i ho és també actualment, és un hàbit i gràcies a la lectura he fet crítica literària.

—Com us plantejau la crítica literària?

—Per a mi la crítica és ensenyar a llegir. No faig crítica per rebentar un autor i tampoc no perd temps si començo una obra i veig que allò no m'agrada, ho deixo. Abans de fer una crítica lleigeixo l'obra algunes vegades, perquè això vol dir que m'interessa, encara que sigui un autor novell. Hi aplico una certa pedagogia, perquè la pedagogia i la crítica literària són complementàries. A vegades pego un pal, però de manera indirecta: fent antologies. Fa cinquanta anys vaig publicar una antologia

de poesia catalana que va representar posar al davant autors que no tenien en aquell moment una gran valoració i deixar-ne de banda altres que potser es donaven per bons. Per exemple, hi vaig posar Riba, Foix, Salvat-Papasseit i

«A Pere Calders no li donaren el Nobel perquè era català»

Manent, que és el cànon que ha imperat, però en aquell moment Riba era considerat un autor difícil; Foix, un excèntric, i Manent, un autor delicat, però que escrivia poc. Es valoraven altres autors que per a mi eren mediocres. Triar ja és una forma de fer crítica.

—Amb quin criteri va fer també l'antologia de contistes catalans?

—Aquest va ser un altre encàrrec, fer una selecció dels darrers cent anys. Vaig ser el primer que vaig parlar de Pere Calders, Jordi Sarsanedes i Mercè Rodoreda, per exemple, i en canvi jo trobava que alguns autors ja considerats no tenien altura.

—Va tenir una relació especial amb Pere Calders, es pot dir que en va ser el descobridor.

—Estava a Mèxic i jo estava a Anglaterra. A la *Revista de Catalunya* vaig trobar uns contes

Roldan

Cream espais per conviure

Eusebi Estada, 66 - 68 - 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.roldan.es>

E-mail: roldanib@roldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

seus i li vaig escriure per demanar-li permís per publicar-li dos contes. El seu pare estava aquí a Barcelona i el vaig convèncer perquè preparés un volum dels seus contes, que estaven escampats per aquí i per allà. El seu pare els va reunir i jo els vaig ordenar, en vaig fer tres parts i sortí el volum *Cròniques de la veritat oculta*, que va tenir el premi Víctor Català, que llavors era el millor premi. Això va contribuir a fer conèixer Pere Calders.

-Calders té contes molt bons.

-És un autor que mereixia un premi Nobel, però no l'ha tingut perquè és català. En varen fer a Barcelona una exposició molt ben feta i després un simposi a la Universitat Autònoma.

-Què opina de Josep Pla?

-És un gran escriptor, però fa un tipus d'obra indefinida. No el pots encasellar, és una obra periodística immensa que ha fet un gran bé a la lectura en català. Potser la seva mancança última, perquè assoleixi una dimensió universal, és la manca d'un missatge, d'una visió del món, d'un món propi creatiu, això no ho té. És un escèptic, en part era un actitud, però en part era la seva manera de ser i queda en una cosa petita, mancada de dimensió creativa. És una llàstima. Allò d'escriure i escriure no és bo. El millor és *El quadern gris*. Tot el que són dietaris i pensament és bo, i alguns llibres de viatges també estan bé, els viatges al nord, *Cartes de lluny*, *Coses vistes*, etc. Ell es va perdre fins que arribà un moment en què feia de tot. La política va ser una mala cosa per a ell, va haver de fer giragonses.

-També va conèixer Blai Bonet.

-Jo vaig fer la presentació d'*El*

mar a Barcelona, a mi m'agrada més la novel·la que la poesia de Blai Bonet, perquè en poesia cau una mica en la retòrica i on és mostra com un innovador radical és a *El mar*, que és un fet importantíssim per a la literatura mallorquina de postguerra, juntament amb la recuperació de Villalonga, posteriorment. També és molt bona *Mister Evasió*.

-Tenia un projecte de fer unes memòries en vuit volums i crec que en va fer quatre, aplicava una tècnica de «contaminació d'estils» i mesclava molt la realitat amb la ficció i el seu món.

-El vaig conèixer quan estava a Barcelona malalt, va estar en una clínica i el vaig anar a veure. Després va fer lectures a Barcelona i vàrem tenir una certa relació.

-Com veu la literatura catalana actual?

-He seguit la literatura catalana molt de prop, pràcticament des que tenia capacitat de lectura. Passa uns bons moments, sempre que entenguem per moments no solament els autors vivents, en producció, i els autors vigents, perquè una literatura no es compon només dels autors que produeixen en un moment determinat, sinó també d'aquells que són vigents, i continuen llegint-se, tenen influència i estan d'actualitat. Aquest és el cas, per exemple, de Joan Sales. Avui hi ha gent que estudia Joan Sales en diferents aspectes, s'ha fet un simposi sobre Joan Sales. Sales va publicar la seva novel·la *Incerta glòria* als anys cinquanta, estam parlant de mig segle de distància. Blai Bonet també és un

autor vigent, ara s'ha fet una pel·lícula d'*El mar*, hi ha una sèrie de treballs sobre ell i se'n faran més. Si comptem els vigents i els actuals, crec que és uns dels millors moments de la literatura catalana moderna.

«Blai Bonet va ser un novel·lista molt innovador»

Encara que avui no sapiguem veure que hi hagi cap Riba, Foix o Carner, cap Mercè Rodoreda o Pere Calders, però aquests autors són aquí mateix, continuen editant-se i forneixen la lectura de noves generacions, per tant, els hem de considerar uns autors de la literatura actual. Després hi ha els actuals i tenim les narracions de Quim Monzó o les últimes novel·les de Baltasar Porcel, que són obres esplèndides. O també hi ha novel·listes o contistes nous, tant al Principat com a València o Mallorca.

-I la poesia?

-Sempre ha mantingut un gran nivell des del noucentisme cap aquí. Ara és un moment en què hi ha poetes grans en plena producció, com Jordi Sarsanedes, Lluís Solà, Màrius Santpere, Segimon Serrallonga, Joan Argenter; a Mallorca també hi ha poetes bons, des de Josep Maria Llompart, que està molt vigent, fins a poetes més actuals. La poesia en l'àmbit català està a l'altura de qualsevol poesia europea, de la francesa o l'espanyola, cosa que no es pot dir de la novel·la, perquè és més difícil. La poesia catalana té unes característiques diverses, però fa que hi hagi una poesia plena. L'assaig, la biografia i l'autobiografia són altres gèneres que també estan en un bon moment. No vull dir que ja es-

tiguem salvats i fer una visió optimista. Manquen lectors, la gent no tan sols no llegeix en català, sinó que no llegeix. Aleshores, si no llegeix, cada vegada ho farà menys, perquè és més fàcil llegir en castellà que en català. És un optimisme preocupat. La llengua no està al carrer com ha d'estar, ni estar als mitjans de comunicació com ha d'estar, però el miracle, el misteri o el signe d'esperança és que sorgeixen nous escriptors i són interessants.

—Hi ha alguns autors en els quals es nota molt la influència dels mitjans audiovisuals en la seva literatura, com valorau això.

—Sí. Això és pràcticament inevitable i és dona a tot Europa i a tot el món. Un dels escriptors que més admiro és John Updike i precisament treballa el tema de la relació entre els mitjans i la literatura, cerca el lloc de l'escriptor en aquest món.

—Que Andreu Buenafuente publiqui uns guions i en vengui cinquanta mil exemplars és positiu, és literatura o no ho és?

—És comunicació, no és literatura. Positiu o negatiu? Si no tenim en compte la situació de la nostra llengua tant se val, però si tenim en compte la situació de la nostra llengua, és positiu. Els editors estan bojós per vendre. El llibre d'Heribert Barrera s'ha venut molt, quaranta mil exemplars,

però no és literatura. Els editors francesos es queixen que moltes edicions no passen de cinc mil exemplars i en català, cinquanta. Ara, els casos de Buenafuente i Toni Soler a mi em semblen bé que existeixin perquè, si no existissin, des de la premsa es demanarien. És bo que hi siguem, també es pot dir que si compren aquests igual no compren un bon escriptor. És el cas de Pla, als anys cinquanta tot era Pla, tal vegada faltava una altra cosa, però ajudà la lectura, això ajuda la difusió de la llengua, s'ha de mirar que sigui correcte. També és molt bo el doblatge de pel·lícules i les sèries de televisió. Tot això és bo.

—Com veis la supervivència de la cultura catalana, minoritària.

—Crec que s'ha de parlar de cultura minoritzada en lloc de minoritària, però no crec que hi hagi perill que desaparegui, encara que la situació és difícil. Malgrat l'ensenyament del català i en català, la llengua no progressa, i el castellà té una penetració tremenda. Hi ha gent a la qual si li presenten dos llibres un en català i altre en castellà agafen el castellà. Per això és molt bona la iniciativa que ha tingut *El Periódico*, que ha fet una edició en català i ha traslladat molts de milers de lectors del castellà al català.

**erco
leta**
Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**erco
leta**
Gianni Rodari

arts
xisco
gràfiques

Tel./fax: 971 475 754

Rafel Adrover

«New Fashion Art» convida a reflexionar sobre el món de la moda i l'actual manera de viure

JOANA MAS

Rafel Adrover presenta, des del 15 de maig fins a mitjan mes de juny, a l'Espai Ramon Llull, la seva darrera exposició individual: «New Fashion Art».

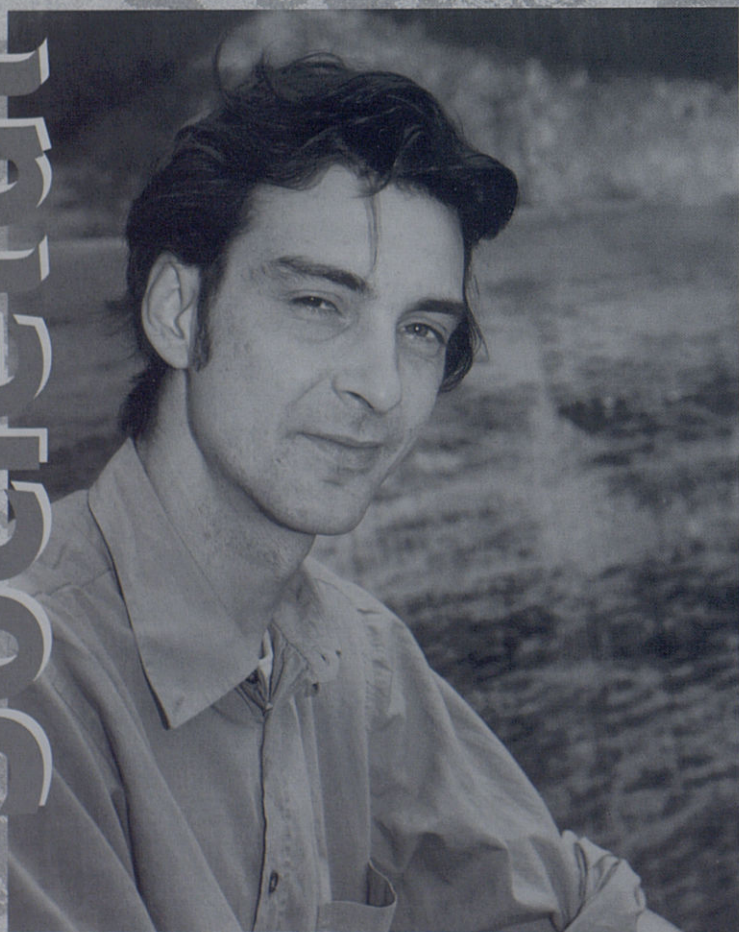
Es tracta d'una reflexió envers la realitat que ens ha tocat viure i la dialèctica de la moda, tot passat pel sedàs de la ironia.

No obstant això, Adrover deixa el missatge de les seves pintures obert, perquè l'espectador extregui les seves pròpies conclusions del que observa. «Intent ser el més subtil possible, tot i que alguns dels quadres duen una sèrie de frases a la manera dels eslògans publicitaris. Però, per això, les obres no deixen de ser pintura.»

És evident, i així ho expressa el pintor, que la seva actual etapa pictòrica està influïda pel seu treball al marge de l'art. Durant anys, Adrover s'ha dedicat a tasques de decoració, aparadorisme, interiorisme i publicitat i això impregna la seva pintura i la manera de captar la realitat, en què es produeix, segons ell, un pol entre l'ésser i l'estar. «La natura fa el que pot, nosaltres la milloram», aquesta frase escoltada en un reportatge nord-americà sobre els transgènics va espantar Adrover. «És impressionant com el sistema ens està enfollint. Jo diria, fins i tot, que hi pot haver un cataclisme cada cinc minuts, però això no és una bona actitud d'anar per la vida. Preferesc ironitzar, mirar les coses com a fenòmens i dialogar-hi.»

Si bé ara la pintura de Rafel Adrover es converteix «en un mirar cap a l'exterior», en la seva etapa anterior el pintor seguia, conscientment, el camí de la introspecció. «Jo tenc una idea de camí, un punt de partida sense cap altre objectiu que el de la investigació. El que és bo és el moviment. M'agrada reptar-me a mi mateix, evolucionar.»

Abans, en l'obra d'Adrover predominava la imaginària religiosa i el concepte espiritual. «Vaig adonar-me que aquest ja era un camí esgotat, que estava limitant les possibilitats creatives i que m'estava fent a prejudicis d'estil i de temàtica. Ara s'ha produït un canvi, que, si bé no és del tot formal, va cap a un altre camí: utilitzo altres tècni-

ques (impressions fotogràfiques) i mir cap a l'exterior. No obstant això, la meua pintura continua essent monocromàtica, tal volta pel meu origen de dibuixant de còmics, no hi introduec color. Som un pintor auster», explica.

Rafel Adrover procedeix dels anys de la Movida, quan se cercava la màxima llibertat creativa i l'artista s'atrevia a investigar amb la matèria, quan ja despuntava Miquel Barceló en la pintura i en l'àmbit del còmic, Max i Pere Joan. Precisament, Adrover va guanyar un primer premi en una de les Setmanes del Còmic que es varen dur a terme al Casal Solleric en la dècada dels anys 80. A partir del guardó, Rafel va abandonar el còmic, «perquè l'espai era limitat» i va dedicar-se a la pintura. Des de l'any 1989 fins al 1992 resideix a Barcelona i passa per l'Escola de Belles Arts. Allà coneix Santi Camps, un pintor mort l'any passat, amb el qual no sols forja una bona amistat, sinó que també s'endinsa en el camí de la investigació pictòrica.

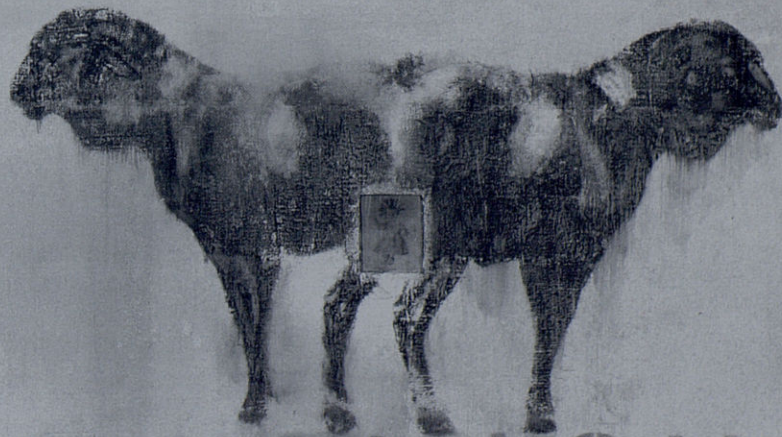
Novament instal·lat a Mallorca, l'any 1993, Rafel Adrover presenta la seva primera exposició individual a la galeria 4 Gats. L'any 1996, mostra la segona a la galeria Ferran Cano. Com a data interessant, la darrera vegada que Adrover va exposar individual-

ment fou a la Cruz Gallery, a Santa Fe (Nou Mèxic).

Per a qui pinta l'artista? «És clar que la frase que ho fa per a ell mateix és un tòpic. L'art és comunicació, encara que el nostre sigui un treball solitari i el nostre públic es trobi diluït. Cal ser coherent a títol individual, però no t'has de posar limitacions ni geogràfiques ni d'un altre tipus perquè llavors també imposen limitacions a la

comunicació. I el pintor el que vol és que la seva obra arribi a la gent.» A allò que no s'acaba d'acostumar Rafel Adrover és a la servitud que acompanya el món de l'art, aquella part en la qual el pintor no té més remei que fer de relacions públiques. «Amb això som molt inconstant, tal volta per timidesa em sent incòmode en els actes socials que ineluctablement acompanyen l'art. El que m'agrada és pintar.»

FASHION

El coll de Son Marill

i el puig des Revells

Gaspar Valero

El camí Vell o Reial de Puigpunyent a Palma enllaça amb el camí d'Estellencs i puja pel coster de la serra de Son Camps, concretament fins al coll de Son Marill (288 m), on acaba el terme de Puigpunyent; ja dins el terme de Palma, continua fins a la Vileta.

Testimonis dels pobles d'Estellencs i de Puigpunyent recorden que han recorregut aquest camí, a peu o a llom de bístia. Sovint s'aturaven a la Vileta, ja que era on tenien l'apotecaria més acostada als seus pobles. Onofre Martorell ha recollit testimonis que recorden el pas per

aquest camí, com na Magdalena Roca Ferrà, nascuda el 1896: «A peu anàvem pes coll de Son Marill, i amb sa somera. I sa somera la deixàvem just passat es cementeri de sa Vileta. Hi havia un hort que li deien Can Eusebio. Allà estava na Quetçana, una dona de Puigpunyent, i li deixàvem sa somera i agafàvem un tramvia de campanilles, ding-ding-dong, estirat per bísties –pagàvem un velló, crec–, i llavors anàvem per Santa Catalina i cap a Ciutat. Llavors tornàvem venir, agafàvem sa somera i cap a Son Cans s'ha dit.» El testimoni de Mn. Francesc Llinàs, nascut el 1910, diu que, quan era semi-

narista, des de Palma «partia a peu cap al poble, per la Vileta, pel bosc de Son Quint, pel coll d'en Marill, per la carretera de Puigpunyent, passant per Son Galls i, en dues hores, a les 8, ja havia arribat a Puigpunyent».

Orientacions de camí

Partim del km 10,600 de la carretera PMV-1016 (a Calvià per Valldurgent), punt situat entre les cases de Son Marill i les de Son Camps, més a prop de les primeres. Hem d'agafar el camí que, en pujada, parteix cap a l'esquerra si miram Calvià. El camí va descab-

dellant en ascens el coster nord de la serra de Son Camps, un contrafort de la serra de na Burguesa, en forma de camí de carro. En un context natural de muntanya, amb pins, arboceres, mates, xiprell, estepes blanques, aladerns, botges, xuclamel i altres espècies vegetals, la remuntada es fa ben suaument. A poc més de deu minuts de camí, apareixen a la dreta un forn de calç, amb el mur atalussat sobre el camí. També fan acte de presència trams empedrats de gran valor patrimonial. Després d'un forn de calç mig tallat per l'excavadora que ha eixamplat la via, a la dreta es van alçant en timba unes impres-

sionants penyes, acompanyades de garlanda, falgueres i cossiada. Més amunt, és especialment interessant un tram empedrat que assoleix aproximadament 40 m de llarg i s'hi noten marques de ginyes de carro. A la part superior d'aquest segment empedregat, deixam a l'esquerra un vial que acaba en una excavació propera i, resseguint el revolt cap a la dreta, passam vora les restes d'una paret i ben aviat arribam al coll de Son Marill.

Al centre del coll de Son Marill (288 m) es troben les ruïnes d'unes cases que, segons informacions dels coneixedors tradicionals de la contrada, es dedicaven a posada per a

la gent i les bísties que transitaven el camí Vell de Puigpunyent a Palma, en altre temps més concorregut.

L'hostal del coll de Son Marill, avui en ruïnes, mostra una planta rectangular, amb paraments que configuraven un alçat de dues plantes i permetien l'existència d'una coberta d'un aiguavés, avui desapareguda. La façana s'orienta a migjorn, amb vistes sobre Palma i la seva badia. A la banda esquerra de la façana hi ha un tancat de paret amb argamassa de calç, acabada en esquena d'ase, que acull en el centre el coll d'una cisterna, de planta circular. El bloc constructiu prin-

Coll de Son Camps.

Itineraris

cipal, d'aproximadament 13 m de llarg per 7 m d'ample, mostra arestes de pedra viva, mentre que els paraments són d'aparell irregular amb argamassa de calç. Es conserven restes de la finestra del primer pis. A prop de les

banda la continuació de la ruta cap a la Vileta i Palma, i ens dirigim cap a ponent, a la dreta. Deixam a la dreta una torre de la línia elèctrica, i començam a pujar pel camí, una via de ferradura ampla, amb el sòl amb

mostres de roques que afloren a la superfície. El camí prest assoleix una panoràmica alterosa, amb vista

tram de pujada, continua un segment de camí planer, amb el coster del puig des Revells a l'esquerra i un marge de sosteniment del camí a la dreta. A poc més d'un quart d'hora del coll de Son Marill, apareix a l'esquerra la camada que condueix al cim del puig des Revells. Deixam momentàniament el camí principal i voltam a l'esquerra, per tal d'assolir aquest cim tan proper. A tres minuts escassos de la bifurcació, per camí ample i planer, arribam al vèrtex geodèsic que marca el cim del puig des Revells (386 m). La fita cilíndrica s'aixeca sobre un bloc prismàtic constructiu més alt.

Una vegada contemplada la vista dels voltants, especialment abocada sobre el nucli urbà de Palma, retornam per la mateixa via al camí principal, on voltam cap a l'esquerra. Ara el camí davalla el coster del puig des Revells cap al coll de Son Camps. Mentre davallam, a l'esquerra, apareixen els xalets més alts de la urbanització de Son Vida. Entre pins espaiats, amb el darrer tram més planer, a uns set o vuit minuts de la bifurcació del puig del Revells, arribam al coll de Son Camps.

L'hostal del coll de Son Marill avui es troba en ruïnes

ruïnes, alguns metres a ponent, es manté encara una fita de partió de termes antiga.

Des del coll de Son Marill, deixam de

cap als dos vessants de la carena: Palma al sud i les valls de Bunyolí i de Puigpunyent, amb el puig de Galatzó i la fita del Ram, al nord. Després del

El Camí vell.

Puig des Revells.

El coll de Son Camps (342 m) configura una esplanadeta entre pins, amb un avenc profund a la part de ponent vora el camí. Cap a l'esquerra surt un camí de ferradura que condueix cap a Son Rapinya, per les pedreres de Son Quint. En aquesta direcció es veuen les restes d'un forn de calç. Cap al nord-oest, surt el camí que avança cap als puntals de Valldurgent i al coll des Tord; alhora, constitueix també l'inici del camí que davalla en direcció a les cases de Son Camps, que donen nom al coll, vies que se separen després d'un entreforc.

Anam pel camí esmentat i, a uns tres minuts del coll, deixam a l'esquerra el camí de Son Vida i continuam pel de la dreta. Tres minuts més endavant, una altra cruïlla ens separa el vial que puja cap als Puntals, a l'esquerra, del camí de la dreta, el de Son Camps, per on continuam. Deixam una paret enrere i arribam a una esplanada d'antics conreus, amb una caseta a l'esquerra. Després, el camí comença a davallar ràpidament, mentre un comellar amb pins se situa a la nostra dreta. El camí volta lleugerament a l'esquerra, mentre a la dreta compareix un forn de calç. S'accentua la davallada, amb la vista estesa cap al puig de Galatzó. Ja molt avall, deixam a la dreta un altre forn de calç i, poc després, arribam a la carretera de Puigpunyent a Calvià (PMV-1016), que ja coneixem, a l'altura del km 9,300. A devers mig quilòmetre d'asfalt, després d'haver voltat a la dreta, trobarem les cases de Son Camps, situades no gaire enfora de l'inici d'aquesta ruta, cosa que permet fàcilment tancar el circuit.

Itinerari

Cases de Son Marill (PMV-1016, km 10'900) – coll de Son Marill – puig des Revells – coll de Son Camps – cases de Son Camps

cases de Son Marill	
coll de Son Marill	40 min
puig des Revells	20 min
coll de Son Camps	5 min
cases de Son Camps	45 min

Total: 2 h

(temps aproximat de marxa, sense les aturades)

Ruïnes de l'hostal del coll de Son Marill.

Relojería Española S.L.

Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
LONGINES
SWISS WATCHES

⌚
TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

OFFICIAL COSMONAUTS CHRONOGRAPH
FORTIS
swiss watches

CK
Calvin Klein
watches

PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

SWISS ARMY

HAMILTON
AMERICAN • SINCE 1892

Plaça de Cort, 14
Tel. 971 721 563 · 971 724 344
Fax 971 714 369

Tendències

cinefàgia

El sentit immoral de Billy Wilder

MATÍAS VALLÉS

Hi ha fetitxes cinematogràfics inamovibles. Quan no hi ha un assumpte definit, vénen a ajudar-te Humphrey Bogart, Marlon Brando, Charles Chaplin, Marilyn Monroe o Billy Wilder. Hi ha una set insaciable d'informacions i trivialitats sobre aquests mites. L'austríac, després berlinès i finalment californià Wilder, Billy, ja competeix amb Wilde, Oscar, com un dels grans éssers més citats de la modernitat. Una revisió de *Testimoni de càrrec* obliga a concentrar-se en un guionista i director que no admet ni un segon de distracció. Igual que ocorre en la pel·lícula, l'atenció ha de mantenir-se des del primer segon fins al darrer, per algun motiu les darreres deu pàgines del guió es guardaven sota clau, tot i que la novel·la de partida d'Agatha Christie havia fet la volta

al món sencer. La seva immortalitat contribueix a reforçar-ne el poder icònic. Als seus 95 anys, la seva edat dobla la de la majoria de la humanitat. Tanmateix, el problema sorgeix en constatar que el seu geni també dobla, sense ànim d'ofendre ningú, la suma de genis de tots els lectors d'aquest article, la qual cosa no diu gaire a favor de l'evolució darwinista.

D'altra banda, és una llàstima que es produeixi aquesta disfunció perquè, si hi ha una regió del Planeta que necessita l'humor de Billy Wilder ens hauríem de referir evidentment a Mallorca. Coneix totes les debilitats de l'ésser humà i no li'n perdona cap. A priori, hom tendiria a preferir les persones amb un desenvolupat sentit moral. Però, els exemples que gaudeixen d'aquesta qualitat en el nostre entorn acaben pactant i traint la seva missió. Tal vegada per això necessitem més gent amb sentit immoral, com Billy Wilder, que sabia que l'humor es basa en la insensibilitat. S'ha parlat de misantropia, misogínia, amargura, on només hi ha una sinceritat sense debilitats. L'exemple més corrosiu continua essent necessari per a una terra que ha esgotat la capacitat de denúncia. Alguns s'il·lusionen en veure que una lamentable exposició de Lladró no passa impunement, però la desgràcia és que no hi ha una contrapartida creativa que ofegui aquest horror. La nostra comunitat intel·lectual és ovel·lenca i herbívora, d'un partit o altre, d'una secta o altra.

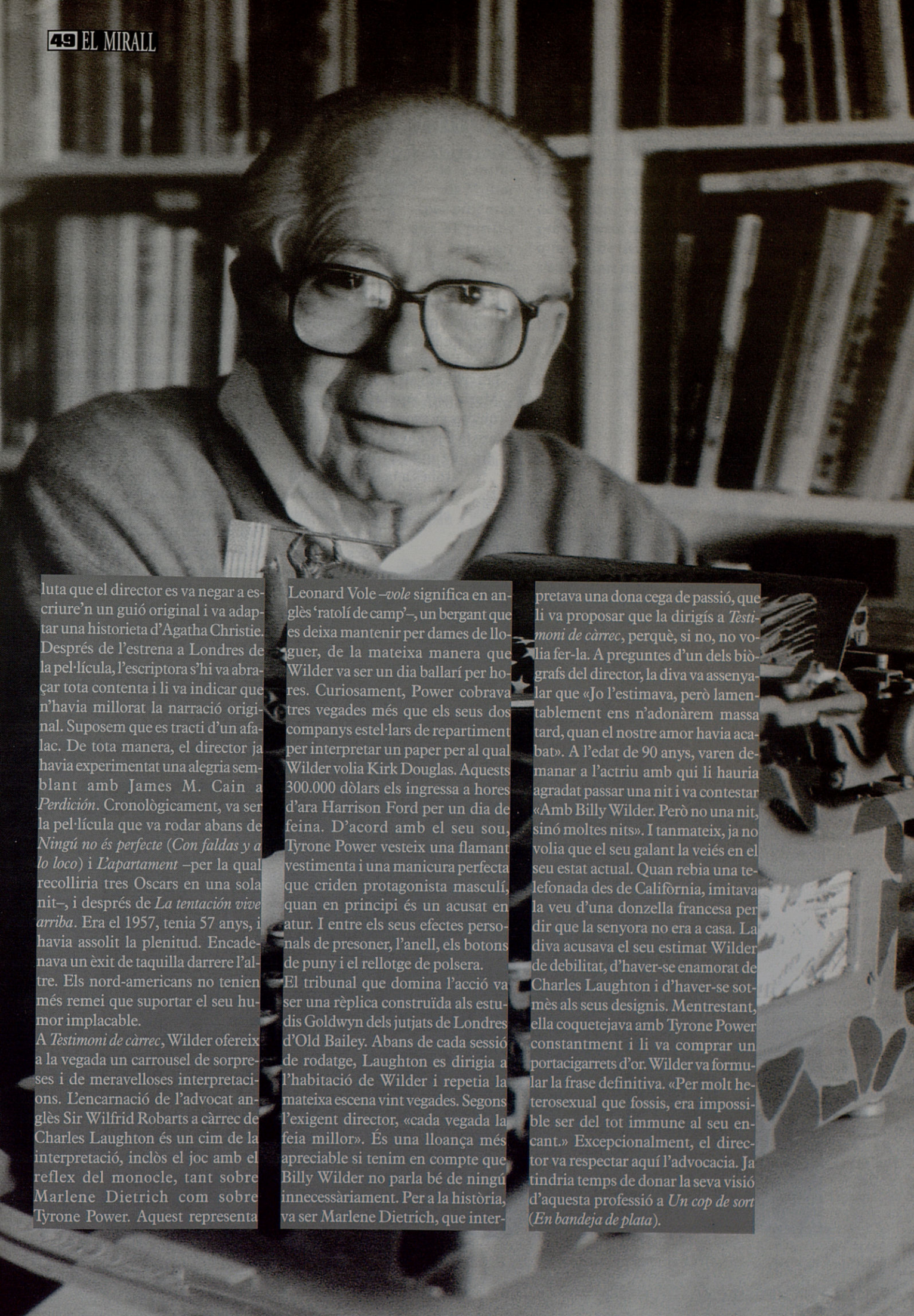
També a Billy Wilder, deixeble d'Ernst Lubitsch i autor de la frase «com ho hauria fet Lubitsch» per resoldre els problemes que li plantejaven les seves pel·lícules, li hau-

ria resultat molt difícil adaptar-se als encotillats cànons de Hollywood, però va anteposar la seva visió. No ens estam referint a l'ampul·lós concepte d'obra, del qual sempre es va riure. «Fes aquesta escena borrosa, com si fos francesa», ordenava un dia al seu fotògraf. «A veure quant tarden els de la *Nouvelle Vague* a descobrir aquest pla», comentava un dia al seu equip. Fins i tot, diríem que es va burlar dels nord-americans durant tres dècades, però recordem que en aquest país l'actuació excel·lent garanteix la independència de l'acció. «*Excellence of performance guarantees independence of action*», segons constaten els gurus del *management*. Per això, el director només va ser expulsat del paradís de Hollywood quan les seves diatribes varen deixar de donar doblers.

Contra el dogma de finals feliços, Wilder gaudia matant els protagonistes de les seves grans obres. Així passa a *Perdició* o a *Sunset Boulevard*, aquí traduïda creativament per *El crepuscle de los dioses*. En la primera escena d'aquesta darrera ja apareix el cadàver de William Holden a la piscina. El director també renega del cine redemptorista, com es demostra en la implacable *Días sin huella*, en què tots som alcohòlics durant dues hores. Wilder és un testimoni àcid per a l'acusació, per força havia d'acabar rodant *Testimoni de càrrec*, que acab de presenciar pensant en vostès. Més que res, perquè no se m'acusi de patir una malaltia per addicció.

Testimoni de càrrec va ser definida com la millor pel·lícula de Hitchcock, tret que la va rodar Billy Wilder, que s'avorria fent sempre el mateix. L'emulació va ser tan abso-

luta que el director es va negar a escriure'n un guió original i va adaptar una historieta d'Agatha Christie. Després de l'estrena a Londres de la pel·lícula, l'escriptora s'hi va abraçar tota contenta i li va indicar que n'havia millorat la narració original. Suposem que es tracti d'un afalac. De tota manera, el director ja havia experimentat una alegria semblant amb James M. Cain a *Perdición*. Cronològicament, va ser la pel·lícula que va rodar abans de *Ningú no és perfecte* (*Con faldas y a lo loco*) i *L'apartament* —per la qual recolliria tres Oscars en una sola nit—, i després de *La tentación vive arriba*. Era el 1957, tenia 57 anys, i havia assolit la plenitud. Encadenava un èxit de taquilla darrere l'altre. Els nord-americans no tenien més remei que suportar el seu humor implacable.

A *Testimoni de càrrec*, Wilder ofereix a la vegada un carrousel de sorpreses i de meravelloses interpretacions. L'encarnació de l'advocat anglès Sir Wilfrid Robarts a càrrec de Charles Laughton és un cim de la interpretació, inclòs el joc amb el reflex del monocle, tant sobre Marlene Dietrich com sobre Tyrone Power. Aquest representa

Leonard Vole —*vole* significa en anglès 'ratolí de camp'—, un bergant que es deixa mantenir per dames de lloguer, de la mateixa manera que Wilder va ser un dia ballarí per hores. Curiosament, Power cobrava tres vegades més que els seus dos companys estel·lars de repartiment per interpretar un paper per al qual Wilder volia Kirk Douglas. Aquests 300.000 dòlars els ingressa a hores d'ara Harrison Ford per un dia de feina. D'acord amb el seu sou, Tyrone Power vesteix una flamant vestimenta i una manicura perfecta que criden protagonista masculí, quan en principi és un acusat en atur. I entre els seus efectes personals de presoner, l'anell, els botons de puny i el rellotge de polsera.

El tribunal que domina l'acció va ser una rèplica construïda als estudis Goldwyn dels jutjats de Londres d'Old Bailey. Abans de cada sessió de rodatge, Laughton es dirigia a l'habitació de Wilder i repetia la mateixa escena vint vegades. Segons l'exigent director, «cada vegada la feia millor». És una lloança més apreciable si tenim en compte que Billy Wilder no parla bé de ningú innecessàriament. Per a la història, va ser Marlene Dietrich, que inter-

pretava una dona cega de passió, que li va proposar que la dirigís a *Testimoni de càrrec*, perquè, si no, no volia fer-la. A preguntes d'un dels biògrafs del director, la diva va assenyalar que «Jo l'estimava, però lamentablement ens n'adonarem massa tard, quan el nostre amor havia acabat». A l'edat de 90 anys, varen demanar a l'actriu amb qui li hauria agradat passar una nit i va contestar «Amb Billy Wilder. Però no una nit, sinó moltes nits». I tanmateix, ja no volia que el seu galant la veiés en el seu estat actual. Quan rebia una telefonada des de Califòrnia, imitava la veu d'una donzella francesa per dir que la senyora no era a casa. La diva acusava el seu estimat Wilder de debilitat, d'haver-se enamorat de Charles Laughton i d'haver-se sotmès als seus designis. Mentrestant, ella coquetejava amb Tyrone Power constantment i li va comprar un portacigarrets d'or. Wilder va formular la frase definitiva. «Per molt heterosexual que fossis, era impossible ser del tot immune al seu encant.» Excepcionalment, el director va respectar aquí l'advocacia. Ja tindria temps de donar la seva visió d'aquesta professió a *Un cop de sort* (*En bandeja de plata*).

El món segons Ritch Miller, deu anys després

CRISTINA ROS

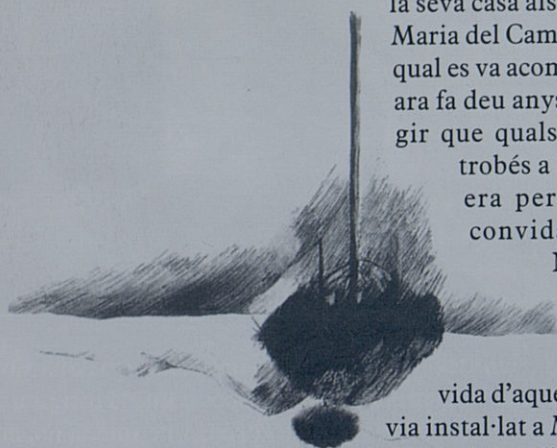
Tots els qui el varen conèixer asseguren que ningú no sap la veritat de Ritch Miller. Contenen que a l'entrada de Son Fonoll, la seva casa als afores de Santa Maria del Camí i el lloc des del qual es va acomiadar de la vida ara fa deu anys, s'hi podia llegir que qualsevol que no es trobés a la llista adjunta era perquè no estava convidat a entrar-hi.

N'hi havia ben pocs de convidats a penetrar en la vida d'aquest texà que s'havia instal·lat a Mallorca el 1962 i que, ja de tot d'una, havia establert estrets llaços amb artistes i altra gent de la cultura de l'illa. Del fet que era un home extremadament afable i educat, una persona estimada per tots, o per

quasi tots, malgrat la presentació que de si mateix feia a l'entrada de ca seva, se'n va donar bona prova el passat mes d'abril quan Santa Maria li va retre un petit, però multitudinari i ben sentit, homenatge. El decenni transcorregut des de la mort de Ritch Miller no ha servit sinó per revifar-ne el record. Si l'home és d'on deixa marcat el seu darrer senyal, com recordava Guillem Frontera en un text sobre Ritch Miller, escrit i publicat anys abans del traspàs de l'artista, no hi ha cap dubte que l'home que havia nascut a Waco (Texas) el 1926 va voler ser de Santa Maria del Camí. I el poble encara li agraeix, deu anys després.

Ritch Miller entenia la vida com una experiència íntima, una intimitat que el duia a aprofundir en els secrets i els grans enigmes de l'existència humana. Però, contràriament al que es pugui pensar, compartia amb els altres aquesta experiència, i ho feia amb una sinceritat extraordinària. Perquè, lluny de l'opacitat que sempre s'ha atribuït al personatge i a la seva obra, aquesta s'ha de contemplar forçosament com a una de les mostres més clares i aclaridores del sentit tràgic que acompanya l'home al llarg del seu trajecte vital en sol·ledat.

I és que la pintura de Ritch Miller no és sinó la representació del gran teatre de la vida. De fet, ell era o havia estat home del teatre. Era molt jove quan es despertà en ell aquesta passió per l'escena. Es va formar a l'escola d'art dramàtic a Nova York, i en aquesta ciutat va treballar durant uns anys al teatre i a la televisió.

Molts d'anys després d'haver abandonat aquest camí per dedicar-se exclusivament a la pintura, tots reconeixien en ell la imatge més típica, i també de més èxit, del cinema nord-americà. Tot i així, l'artista va convertir la seva pintura en l'escenari per a totes les contradiccions humanes, per a les angúnies vitals, per a la desesperança, per

a la crueltat, però també per a tendresa. D'alguna manera, Ritch Miller va fer comunicació de la incomunicació de l'home. I ara, deu anys després, continuam trobant en la seva obra les claus del nostre propi misteri, en uns personatges del tot estranys però reconeixedors que pareixen desafiar-nos de continu. Per això ens incomoden.

Des que va arribar a Mallorca i es va instal·lar durant un temps al Terreno, just abans de fer-ho a Santa Maria, la pintura de Ritch Miller va enutjar alguns, va entusiasmar d'altres i va incomodar a tots. Ho conta Joan Carles Gomis, a les pàgines de la *Gran Enciclopèdia de la Pintura i l'Escultura a les Balears* dedicades a l'artista. La pintura de l'americà no tenia res a veure amb l'art oficial de la Mallorca del moment, ajagut com estava en el seu còmode i comercial paisatgisme. Alguns varen escriure que s'haurien de confessar d'haver anat a veure l'exposició de Ritch Miller al Cercle de Belles Arts, el 1963. Algú altre es demanava «per què aquest maleït» volia torbar la digestió nadalenca dels qui veien la mostra. I, seguint el relat de

Gomis, «fins i tot alguns membres del Cercle de Belles Arts varen fer gestions amb el Govern

Civil i amb la Capitania Militar per proposar que el pintor fos expulsat del país». Però el cert és que, només un any després, Ritch Miller

rebia la medalla de la Diputació de les Balears en el XXIII Saló de Tardor que organitzava el Cercle, i el 1965 la seva obra era reconeguda amb la medalla d'honor del mateix certamen.

Mai no hi ha hagut pau a l'inte-

rrior dels personatges aïllats de Ritch Miller. Tampoc no es respira assossegadament quan hom penetra, si és que es pot, als seus paisatges. És com si el pintor volgués fer-nos partícips dels secrets de la natura. Però els secrets sempre són això: secrets. I davant un quadre de Ritch Miller hom s'adona que mai no tindrà la clau dels grans enigmes de la naturalesa, ni de la paisatgística, ni de la humana.

Tendències art

Tendències llibres

RÍEL MESQUIDA

Cal saber què són els bobos

*I per això, Lector curiós i savi, has de llegir aquestes dues joies sociològiques que només he trobat en anglès i castellà: **Bobos en el paraíso** (Grijalbo) de **David Brooks** i **Tendencias** (Planeta) d'**Ira Mathaia** i **Marian Salzman**. En tancar els llibres coneixeràs el darrer bel de la societat de la informació: els bobos, que provenen de la fusió de dos mots: *bourgeois* i *bohemiens*. Aquesta etiqueta ve dels Estats Units d'Amèrica, on formen el nou *establishment* i són 10 milions de persones que han guanyat a l'any com a mínim 18 milions de pessetes per cap. Els seus són un dels elements classificadors importants: hi ha advocats que guanyen entre 18 i 180 quilos, professors de 20 quilos, periodistes de 23 quilos, informàtics de 24 quilos, guionistes de 120 quilos, metges de 22 quilos per amunt, etc. Es consideren rebels i conservadors i conjuguen la desobediència i les flors amoroses dels *hippies* i la ferotge ambició dels *yuppies*. Les seves icones són transparents: **Al Gore**, **Steven Spielberg**, **Hillary Clinton**, **Yahoo**, **Lou Reed**, **The New Yorker**, **Bill Gates**, **Vogue** i la **Universitat de Yale**. Proclamen el plaer de treballar i es dediquen amb passió a les seves carreres i sobretot a tenir èxits. El lleure ha de ser productiu: són practicants de *body-building*, perquè volen tenir un cos esculpit a la perfecció i els encanten les festes de la fei-*

na. Les vacances són experiències de creixement personal, per la qual cosa viatgen a París, a Roma o al Nepal. Tenen tendència a estudiar les ètnies en via de desaparició. Supòs que hi haurà bobos que vindran a veure, a viure i a conèixer la tribu catalana. Vesteixen informalment: unes sabatates de **Prada**, botes de muntanya de **Timberland**, sandàlies de **Camper**; pantalons de marca, sobretot texans i xinesos; camises de franel·la damunt mariol·los de cotó amb estampats de motius ètnics; els entusiasmen els anoracs fets en teixit Gore-tex i les gorres de beisbol. Solen dur un tatuatge amb motius salvatges. Habiten en *lofts* immensos i molt caòtics o cerquen zones residencials a prop del camp: tenen grans cuines que són el centre de la casa –fogons d'hotel en acer inoxidable i grans frigorífics de dues portes–; els banys són essencials amb dutxes d'hidromassatge i parets de pissarra. Solen tenir cotxes tot terreny com el Range Rover de 10 milions de peles. Es cuiden molt, per la qual cosa són antialcohol, antitabac, antidrogues i mengen aliments pobres en versions luxoses –panetets de 25 cereals, vitamines i minerals en càpsules, *frappuccinos* d'ametlla, etc. Creuen en el desenvolupament sostenible i el pluralisme individual. Eduquen els fills amb autoritat que no es noti, disciplina subtil, retorn a les tradicions i els fan fer tota casta d'activitats perquè arribin molt savis a la universitat. Volen conciliar l'èxit i la rebel·lió? Si mires al teu voltant veuràs que no són tan llunyans com sembla.

Un excel·lent Sisa amb Pascal Comelade

Visca la llibertat (Virgin&Drac) és el títol del disc d'aquesta reaparició de l'estimat **Jaume Sisa**, que ha abandonat els heterònims i ha tornat a ser ell més que mai. I s'ha ajuntat amb **Pascal Comelade** per fer els arranjaments i perquè l'acompanyi en un compacte amb el qual ens fica dins els seus temes tendres, amargs i màgics de tota la vida: poetitza el fet de tornar a cantar com tornar al Poble Sec, baixar al Paral·lel i pujar a Montjuïc; converteix la boletofília catalana en una himnica amb què ens incita a les exploracions i a la descoberta de noves realitats fèrtils i esclatants; es redefot de la capacitat per a la innocència amb tota una sèrie de personatges que fan volar coloms de tot tipus; ens fica dins la

revetla dels desemparats amb petards, un gos que borda i totes les fredors de la solitud i de l'amor; fa una cançó galàctica amb enigmes de temps, somnis al vent, prohibits prohibir i altres estels i harmonies; ens arrossega a un envelat de fira amb fanalets vora el riu, zeppelins, ambient de xocolata i ametlla i moltes de ganes de riure; canta al Noi del sucre i als pardals que volen fent guau, guau i miau, miau i acaba amb uns visques a la poesia, a l'art, a la ciència, a la força del pensament, a la fraternitat i a la llibertat. Un disc que m'ha euforitzat i m'ha fet viatjar per la veu i el sentiment d'un dels cantautors més lubricants, Sisa, i aquest Pascal que no s'atura de fer invencions amb pianos, plasticfuitar, ukelele, orgue, plasticsaxo, melòdica, acordió, electrotuba i bateria juganera.

FOTOS: G. Lacomba

Fonalleras: Una novel·la de poesia

Aquest llibre de Fonalleras, *August & Gustau* (Editorial Empúries) és una joia verbal que et recoman a les totes: Fonalleras ha muntat un trencaclosques de lletra en petits capítols d'un conte que està fet per rellegir. Ja ho he fet. A la primera passada de la vista per les aventures d'aquest guardià de museu que vol suïcidar-se mitjançant un assassinat, les paraules semblen aquells esbarts d'estornells que dibuixen calidoscòpiques combinacions dins el cel transparent. L'espai es confon amb el temps; el passat, el present i el futur són purs accidents que no volen dir res; la mort esdevé un eix de la intriga que fa voltar la vida; l'amor és una

energia que mou les peces quan un menys ho espera, i de vegades quan ho espera més, tot va així: entre el capgirament i la saviesa. A la segona lectura passes més gust perquè cap dels artefactes de l'acció no et distreu i pots entrar dins els focs artificials de la lletrada poètica que impregna cadascun dels fonemes del text, una lletrada que t'entra dolcet dolcet i després et pega una coça seca amb la Bíblia, l'Art o una Frase com a eina inductora. Hi ha un treball d'orfebre en aquestes peces verbals curtes que constitueixen l'estructura i, alhora, les

pedres precioses d'un joiell que no s'atura de produir enlluernaments:

això vol dir senzillament que

Fonalleras practica una escriptura poètica entesa com la que llança moltes de longituds d'ona alhora. I el lector no les pot processar totes al mateix temps. Fonalleras carrega a *August & Gustau* (Editorial Empúries) l'idioma català de fortes potencialitats sense deixar ni una encletxa per a la flonjor. Visca un tensor de la llengua catalana!

Joan i Valentina, una botiga de les de sempre

En un temps en què predominen les grans superfícies i els supermercats, topar-se amb una botiga petita de les d'abans és com trobar una agulla en un paller. La botiga Joan i Valentina, situada al carrer de la Carnisseria de Palma, és un establiment en el qual es pot trobar allò que hom diu de tot i molt: fruites, verdures, peix congelat, detergent, embotits, galetes, llet, paquets de pasta, etcètera.

La botiga, fundada l'any 1949, inicialment es trobava a la plaça de Santa Eulàlia, després va passar al carrer d'en Fiol per acabar instal·lant-se a la seva actual ubicació. Valentina Simón, propietària de l'establiment, es queixa que a la zona del barri antic de Palma no hi hagi més botiguetes i, en canvi, comencin a abundar els grans supermercats, la qual cosa en fa perillar la supervivència.

«Nosaltres apostam pels productes mallorquins. Compram la fruita i la verdura directament als pagesos. És veritat que és un poc més cara que la que es ven als supermercats, però també és més saborosa i de més qualitat», explica Valentina Simón. Ella afirma que quan es retirin, ella i el seu home, tancaran la botiga, perquè els seus fills no volen continuar amb la tradició familiar.

Joan i Valentina
Carrer de la Carnisseria, 16.
07001 Palma
Tèl. 971 727019

Medias Casa Fubor

Nofre i Joana Maria Fuster, pare i filla respectivament, són els propietaris de Medias Casa Fubor, un establiment fundat l'any 1947 per Josep Bonnín. El padrí de Joana Maria feia feina com a dependent a la Casa de las Medias, i com que va veure que el de les calces era un bon negoci va decidir muntar la seva botiga, on sempre s'han dedicat a vendre el mateix gènere.

«Abans –conta Nofre Fuster– les calces eren de seda artificial fins que varen arribar les de niló, que es fabricaven a Terrassa, una de les ciutats abanderades de la indústria tèxtil catalana d'aquella època. Després es varen començar a vendre les calces amb costura negra perquè feia més elegant, fins que la moda va passar. En aquell temps les calces es duïen amb lligues, que ben aviat varen desaparèixer per donar pas als pantis.»

Joana Maria afirma que les dones, quan necessiten unes calces especials per lluir en un esdeveniment important, van a la botiga, perquè saben que hi trobaran de tot i que una persona les aconsellarà. «Les nostres clientes són tant persones majors que'fa molts d'anys que compren els nostres productes, com nines més joves que cerquen alguna cosa especial», explica.

Medias Casa Fubor
Pescateria Vella, 2. 07001 Palma
Pare Bartomeu Pou, 67
Tèl. 971 72 53 51

Consell Directe és la línia d'atenció personal de tots els serveis del Consell de Mallorca que serveix per informar-vos de qualsevol dubte o necessitat, sigui del caire que sigui.
Ara la comunicació és més que mai

Consell de Mallorca

*Ara és més
que mai*

Producte Balear

Passió pel que és nostre

Perquè ens agrada, perquè
ens uneix, ens dóna seguretat,
ens identifica, ens diferencia.
Perquè l'han fet les nostres
mans, amb il·lusió, amb
dedicació, amb esforç.
Perquè és com nosaltres,
triам Producte Balear.

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Quatre illes,
un país
cap frontera